

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Inuiaqatigiinni piujuaannartitsineq pillugu nalilersuineq (VSB)

Aatsitassarsiornermi suliat ingerlasarnerinut tunngatillugu
aamma VSB-imut nalunaarusiamik suliaqartarneq pillugu ilitsersuut

2016

Inuiaqatigiinni piujuaannartitsineq pillugu nalilersuineq (VSB)

(Aatsitassarsiornermi suliat ingerlasarnerinut tunngatillugu aamma VSB-imut nalunaarusiamik suliaqartarneq pillugu ilitsersuut)

Version 2

April, 2016

Namminersorlutik Oqartussat

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfik

Tel +299 34 50 00

www.govmin.gl

www.naalakkersuisut.gl

Postboks 1601

3900 Nuuk

Kalaallit Nunaat

Layout:

ProGrafisk

Imarisai

Figuri

1.	AALLAQQAASIUT	4
1.1	Siunertaq	6
1.2	Inatsisitigut sinaakkutissat.	7
1.3	Aatsitassarsiornermik suliassa qarfirmi oqartussaasut	8
1.4	Aningaasartuutunik akiliisarneq	10
2.	SULIAP INGERLANERA	12
2.1	Pisortatigoortumik suliap ingerlasarnera.	12
2.2	Suliassap killissalorsorneqarnera (Scoping Study)	14
2.3	Piareersaataasumik tusarniaaneq aamma suliassap nalunaarutigineqartarnera	16
2.4	Aningaasaateqarfik (tusarniaanermut aningaasaateqarfik)	18
2.5	Suliarisassat allassimaffiat (Terms of Reference)	18
2.6	VSb-imut nalunaarusiaq (missingiut aamma saqqummersitassaq inaarutaasoq)	19
2.7	Tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinerit	19
2.8	Itisiliiffiusumik nalunaarusiaq	21
2.9	Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut (Impact Benefit Agreement)	22
2.10	Akuersissuteqarneq	24
3.	VSb-IMIK SULIAP INGERLALLUARNISSAANUT TUNNGAVIUSUSSAQ	27
3.1	Soqutigisaqartunik akuutitsineq	27
3.2	Najukkami ilisimasanik atuineq	30
3.3	Tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat	30
3.4	Paasissutissanik eqeersimaarluni siammarterisarneq	32
4.	VSb-IMUT NALUNAARUSIAQ	34
4.1	Naammassisimasassat	34
4.2	VSb-imut nalunaarusiap imarisai	36
5.	INNERSUUSSUTINUT ALLATTUIFFIK	43

Figuri 1	VSb-imut ilitersuummi aallussiviusut	4
Figuri 2	IBA-p isumaqatigiinninniutigineqarnerani peqataasut forhandlingerne (Suleqatigiit pingasut akornanni isumaqatigiinninniarneq).	9
Figuri 3	Maleruagassat malillugit VSb-imik suliap ingerlasarnissaa	13
Figuri 4	Piareersaataasumik tusarniaanerup aamma tusarniaanerup assigniingissutaat	17
Figuri 5	Suliassa qarfiit suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi annertuumik pingaartinneqartut (IBA-mut isumaqatigiissut).	23
Figuri 6	IBA-mut allakkiap atsiorneqarnissaanut suliap ingerlanera	25
Figuri 7	Soqutigisaqartut attuumassutillit	29
Figuri 8	Tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat	31
Figuri 9	VSb-imut nalunaarusiap tunniunneqarnissaanut tunngatillugu oqaatsitigut piumasaqaatit	34
Figuri 10	Imarisaanut siunnersuut	37
Figuri 11	Pitsaasumik pitsaanngitsumillu sunniutaasinnaasut	40
Figuri 12	Sunniutaasinnaasunik iliuuseqarfiginninnissamut, alapernaarsuinissamut naliliisarnissamullu suliap ingerlanera aamma pilersaarut	41

1. Aallaqqaasiint

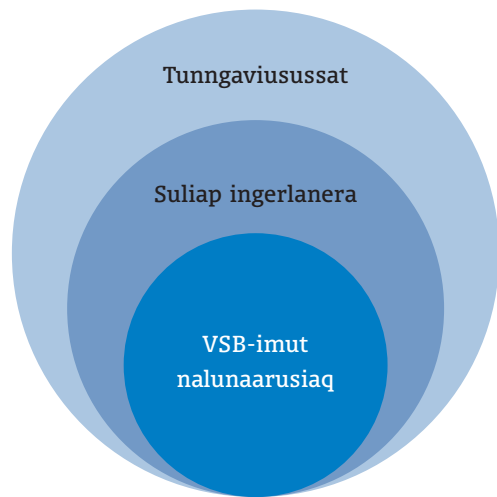
Aatsitassanut suliaasaqarfiup inuussutissarsiornermi suliaasaqarfittut pingaarnertut napatitsisussatullu ineriartortinneqarnissaa Kalaallit Nunaanni kissaatigineqarpoq. Tamanna Kalaallit Nunaanni innuttaasut qanimut suleqatigalugit oqaloqatigalugillu pissaaq. Inuiaqatigiit aamma aatsitassarsiornermi suliaassat sunniivigeqatigiinnissaat aalajangiisuulluinnassaaq aatsitassarsiorfiutileqatigiiffiit, kommunit, innuttaasut attorneqartut, soqutigisaqartut attuumassutillit ilaat kiisalu inuiaqatigiit ataatsimut isigalugit piujuartussamik atassuteqaqatigiinnissaat pilersinneqassappata.

Aatsitassat ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit Inatsisartut inatsisaanni nr. 7, 7. december 2009-meersumut (aatsitassanut ikummatissanullu inatsit), kingusinnerusukkullu inatsimmut allannguutaasussanut, aatsitassarsiorfiutileqatigiiffiit aatsitassarsiornermik suliasanik ineriartortitsinerminnut atatillugu inuiaqatigiinni piujuaannartitsineq pillugu nalilersuineramik (VSB) suliaqartarnissaat pingaaruteqassaaq. Inuiaqatigiinni piujuaannartitsineq pillugu nalilersuineq aatsitassanut tunngasoq, nunani tamani suleriaatsinut pitsaasunut naapertuuttumik Kalaallit Nunaanni suliarineqassaaq.

2009-mi VSB-imut ilitersuutip allannera siulleq saqqummerpoq. Ingerlatseqatigiiffiit VSB-imut nalunaarusiani nalilersuineramik suliaqartarnerannut aamma soqutigisaqartunik peqataatitsisarneq ataatsimut isigalugu ukiuni tallimani misillittagaqarneq, ilitersuutip nutarterneqarnissaaq pissusissamisoortumik pisariaqartitsineramik malitseqarpoq. Iltersuummi matumani (saqqummersoq 4-2015) misillittakkat taakkua ilanngunneqarput suliaasaqarfimmilu nunani tamani suleriaatsit pitsaanerpaat najoqqutarineqarlutik, ilanngullugit nunanit aatsitassarsiornermik ingerlataqartunit sanilliunneqarsinnaasunit allanit misillittakkat, kiisalu malitassat akuerisaasut assersu-

tigalugu *International Association for Impact Assessment* (ta-kuuk innersuussutitut allattuiffik).

Suliniutitut aalajangersimasutut nutaatut *piareersaataasumik tusarniaaneq* aamma *itisiliiffiusumik nalunaarusiaq* pillugit immikkoortut ilanngunneqarput, taamatullu ilitersuutip aqqissuussaanera allanngortinneqarluni. Si-sinnerusukkut VSB-imut ilitersuummi 2009-meersumi VSB-imut nalunaarusiap imarisai annertoorujussuarmik aallunneqartut (matuma kinguliani ammalortoq tungjortoq taartoq), ilitersuummi matumani VSB-imik suliaqarnerup ingerlalluarnissaanut VSB-imut nalunaarusiamut piumasaqaateqarnerup saniatigut aamma suliap ingerlanera tunngaviusussallu (ammalortoq qiterleq aamma tungjortoq qaamasoq) annertuumik pingaartinneqarput. Ukiumi kingullermi tusarniaanerup ingerlanera piumasarisanullu tunngavigineqartunut innuttaasut soqutigisaqartullu attuumassutillit qitiutinneqarneri annertusineqarput.

Figuri 1. VSB-imut ilitersuummi qitiutinneqartut.

Ilitersuut suliaassat inuiaqatigiinnut tunngasut nalilersorneqarsinnaanissaannik ikorfartuissaaq. Taamatuttaaq inuiaqatigiinni periarfissanut pitsaasunut suliaapp nasatarisassaannut iluaqusiinissamut, peqatigisaanillu sunniutaasussat pitsaanngitsut annikillisinneqarnissaannut aaqqiissutissanik pitsanngorsaanissamik aallussinerup sammitinneqarnissaa qulakkeerneqassaaq.

Ilitersuut VSB-imut nalunaarusiap qanoq suliari-neqarsinnaanerani innersuussiinnanngilaq. Tamatumunnga ilassutigalugu Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni piu-juaannartitsisumik ineriartortitsinissaq sapinngisamik pitsaanerpaamik qulakkeerniarlugu soqutigisaqartut attuumassutillit peqataatinnaannut suliap ammasumik ingerlanissaanik tunngavisseeqataassaaq.

1.1 Siunertaq

Aatsitassarsiornermi suliaassat tamarmik inuiaqatigiinnik piu-juaannartitsisuussapput aamma aningaasaqarnikkut pilersaaruserneq, peqqinnissaq, isumannaallisaaneq, avatangiisit, inooqatigiinnikkut piorsarsimassutsikkullu suliniutit eqqarsaatigalugit nunat assigiinngitsut akornanni pitsaassutsinut qaffasissunut naapertuutissallutik. Tamatuma kingunerisaanik pilersaaruserneq, piviusunngortitsineq, annissuineq aamma suliaapp alapernaarsorneqarnera, inuiaqatigiit kalaallit, taakkununga ilaallutik innuttaasut, kattuffiit, suliffeqarfiit allallu soqutigisaqartut attuumassutillit, qanimut oqaloqatigalugit ingerlanneqassaaq.

Inuiaqatigiinni piu-juaannartitsineq pillugu nalilersuinerup aamma soqutigisaqartunik peqataatitsinerup tunngatillugu suliap ingerlanerata, suliaassami suliniutinut allanut naleqqiullugu isiginiarnissaat pingaaruteqarpoq, ilanngullugu pingaartumik Avatangiisinut sunniutaasussanik nalilersuineq (VVM).

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik suliami VSB-imi suliap ingerlaneranut sinnertaasut pingaarnerit

- Kalaallit Nunaata, najugarisami innuttaasut attorneqartussat innuttaasullu ataasiakkaat suliaasaq qanoq pissarsiaqarfigissaneraat, inuiaqatigiinnut kalaallinut ataatsimut isigalugu tamakkiisumik aamma kinaassusersiunngitsumik nassuiarneqarnissaa.
- Ilaatigut paasissutissiiviusumik aamma tusarniaalluni ataatsimiisitsinerit kiisalu tusagassi-uutit naleqquttut aqputigalugit ingerlaavartumik oqaloqatigiinnikkut sulianillu ingerlatitsinikkut, suliniutip ingerlanerani siusissukkut innuttaasut soqutigisaqartullu attorneqartussat paasissutissineqarnissaat peqataatinneqarnissaallu.
- Suliniutip aallartinnissaa sioqqullugu inuiaqatigiinni tunngaviusumik paasissutissat (baseline) nalunaarsukkat pissarsiarineqarsinnaasut nutaajunerpaat aallaavigalugit pilersaarusiornermut, piujuaannartitsinissamut suliniutinut siunissamilu alapernaarsuinissamut tunngaviusussat nassuiarneqarnissaat.
- Najukkami, nunallu sinneranut sunniutaasussat pitsaasut pitsaanngitsullu paasinarsisinniarlugit, paasissutissat aallaaviusussat katersorneqartut tunngavigalugit nalilersuinissaq.
- Suliniutissap piffissarititaata iluani tamarmiusumi sunniutaasussat pitsaasut annertusarneqarnissaat aamma sunniutissat pitsaanngitsut annikillisinneqarnissaat, taamaaliornikkullu piujuaannartitsisusamik ineriartortitsinissamik qulakkeerinissaq.
- Illoqarfiit, nunaqarfiit aamma inuiaqatigiit (innuttaasut) attorneqartussat, toqqaannartumik imaluunniit toqqaannanngitsumik sunnerneqarsinnaasut, suliniutip atuuffissaa tamakkerlugu, najukkami ilisimasat, misilittakkat, piorsarsimassuseq naleqartitallu atorlugit ataqqillugillu, isumaqarluartumik peqataatinneqarnissaat.
- Sunniutaasussat pitsaasut pitsaanngitsullu iliuuseqarfigineqarnissaannut pilersaarummik inerisaanis-saq (Benefit and Impact Plan)

1.2 Inatsisitigut sinaakktissat

VSB-imut ilitersuut, inatsisinut pingaarnernut matuma kinguliani allassimasunut naleqqiullugu, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorluni ingerlatani ilaatinneqartunut tunnga-

voq. Kalaallit Nunaanni inatsisit saniatigut, Kalaallit Nunaata nunat tamat akornanni pisussaassuseqarneranik tapertaqartinneqarpoq.

Aatsitassanut ikummatissanullu inatsit

- Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunga pingaarutillit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq (aatsitassanut ikummatissanullu inatsit) aammalu maleruagassat inatsit naapertorlugu aalajangersarneqartut, ilanngullugit inatsimmut kingusinnerusukkut allannguutit.

Suliniutinut angisuunut inatsit

- Suliniutini angisuuni illuliortiternernik sanartornernillu suliassat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 25, 18. december 2012-imeersoq (suliniutinut angisuunut inatsit) maleruagassallu inatsit naapertorlugu aalajangersarneqartut, ilanngullugit inatsimmut kingusinnerusukkut allannguutit.

Inatsisit Namminersorlutik Oqartussat nittartagaanni www.naalakkersuisut.gl aamma www.inatsisit.gl takuneqarsinnaapput.

Ilitsersuummi tunngavigineqarput aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi kapitali 16-imiittut *inuiaqatigiinni piujuaannartitsineq pillugu nalilersuineq* (VSB) aamma *inuiaqatigiinni piujuaannartitsineq pillugu isumaqatigiissutit*, taakkununnga ilanngullugit ingerlatat inuiaqatigiinni pissutsinut annertuumik sunniuteqarsinnaasussatut ilimagineqartariaqartut. Suliaqarfigisami piiaanermi suliassat (aatsitassarsiorfinni suliassat) tunngaviusumik tamatumani pineqarput. Inuiaqatigiinni pissutsinut annertuumik sun-

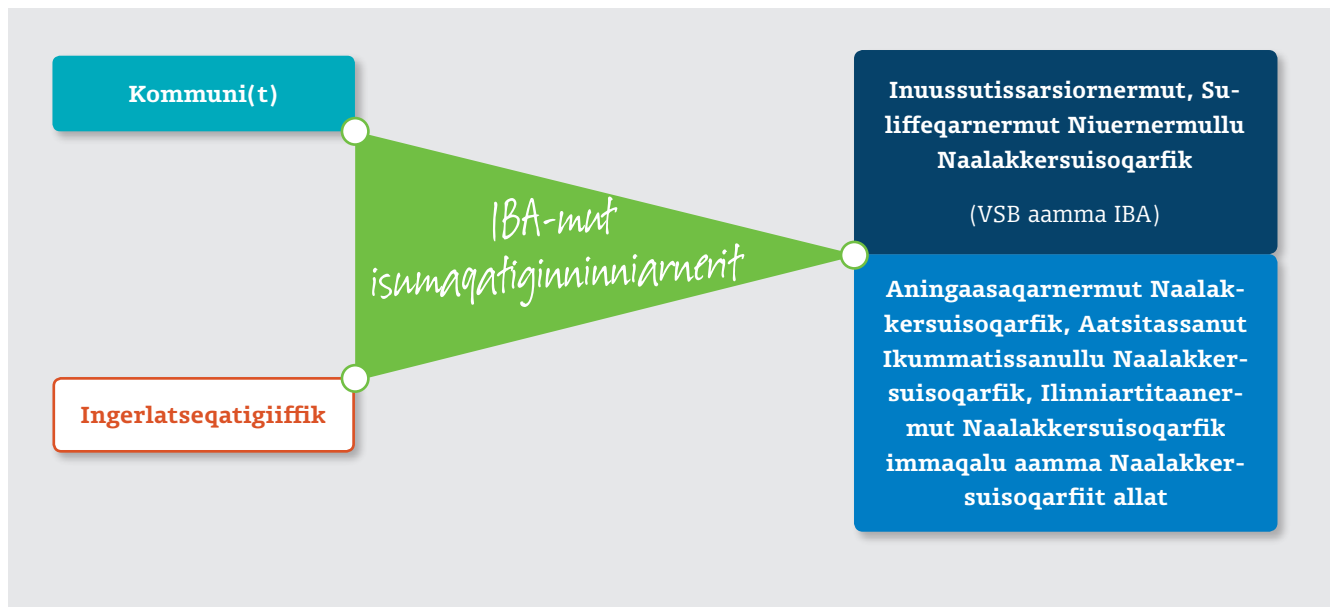
niinerit misissueqqaarnermi aamma suliassanik misissuinermi takussaasinnaapput, kisianni tamatumani suliniutissap inuiaqatigiinni pissutsinut sunniutissaannik ataasiakkaatigut naliliineq apeqqutaassalluni.

Ilitsersuut Avatangiisinut sunniutaasussanik nalilersuinermut (VVM) aamma annikitsumik aatsitassarsiornisamut akuersissutinut atuutinngilaq. Tamatuma saniatigut ikummatissanut tunngasut pillugit ilitsersuut nutartigaq suliarineqarpoq. Naalakkersuisoqarfik sukkulluunniit mallittarisassanut taakkununnga tapiliussanik suliaqarnissamut saqqummersitsinissamullu imminut pisinnaatippoq, taakkualu takuneqarsinnaasassapput ukunani www.naalakkersuisut.gl aamma www.govmin.gl.

1.3 Aatsitassarsiornermik suliassaqarfinni oqartussaasut

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik oqartussaa-soqarfinnut akisussaasut tassaapput Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut, Niuernermut Nunanullu Allanut Naalakkersuisoq, Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq aamma Aatsitassanut Ikummatissanullu Naalakkersuisoq, Pinngortitamut, Avatangiisinut Inatsisinillu Atuutsitsiner-mut Naalakkersuisoq, ilanngullugit taakku ataanni aqutsi-soqarfiit. Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfik suliassaqarfinnut suliffeqarnermut inuussutissarsiornermullu tunngasunut oqartussaa-suvoq, tassani ilaallutik VSB-imut aamma IBA-mut suliassaqarfiit. Aatsitassanut Ikummatissanullu Naalakkersuisoqarfik, ilaatigut akuersissutinik akuersissuteqarnermillu tunniussinissamut akisussaasuvoq.

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfiup akuersissutit akuersissuteqarnerillu inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsinut tunngassuteqartut allattarpai, ilanngullugit Kalaallit Nunaanni avatanilu suliarinninnerit, attaveqarneq najukkami sulisussanut aamma suliffeqarfinnut najukkameersunut tunngassuteqartoq pillugu aalajangersakkat, kiisalu VSB-mut aamma IBA-mut tunngasut il.il. Aatsitassanut Ikummatissanullu

Figuri 2. IBA-p isumaqatiginninniutigineqarneranut peqataasut (suleqatigiit pingasut akornanni isumaqatiginninniarneq).

Naalakkersuisoqarfiup ataani Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfik nalinginnaasunik akuersissutinut akuersissuteqartarnermilu pissutsinut akisussaasuvoq. Figuri 2-mi najukkami aamma nunap sinnerani IBA-mik ingerlassami illua'tungerisat ilaasut takutinneqarput. Kommunit Namminersorlutik Oqartussat peqatigalugit IBA-mut isumaqatiginninniarnerni Kalaallit Nunaanni illua'tungerisani ilaallutik.

Inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pissutsit VSB-imut ilitersuummut matumunnga attuumassutillit, tassunga ilanngullugit suliat Inuiaqatigiinni piujuartitsineq pillugu nalilersuinermit (VSB) attuumassutillit aamma suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutinut tunngasut (IBA-mut isumaqatigiissutit), Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfimmi inissisimapput.

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfiup saniatigut aamma Naalakkersuisoqarfiit allat IBA-mik suliaqarnermi akuutinneqassapput, ilanngullugit Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik, Aatsitassanut Ikummatissanullu Naalakkersuisoqarfik, Ilinniartitaanermut Naalakkersuisoqarfik immaqalu aamma Naalakkersuisoqarfiit allat.

Najukkami inissisimatitsinissaq qulakkeerniarlugu najukkami oqartussaasoq, ilaatigut tassaasut Kommunit immaqalu nunaqarfimmi aqutsisut, siusissukkut suliap ingerlanerani akuutinneqassapput. Kommunit suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutinut tunngatillugu isumaqatiginninniartussatut qitiusumik inissisimapput, ingerlatseqatigiiffik Namminersorlutillu Oqartussat peqatigalugit – aamma taaneqartartut Impact Benefit Agreements (IBA-mut isumaqatigiissutit) - pillugit isumaqatiginninniarnerni, ta-

manut ammasumik tusarniaanerit ingerlanneqareernerisa kingorna ingerlanneqartussani, qitiusumik inissisimallutik. Tamatuma saniatigut kommunit najukkami inuussutissarsiornermi ingerlatanut pioreersunut piulerumaartussanullu tunngavissarititaasunut killissaliussanik sapinngisamik pitsaanerpaanik pilersitseqataassapput, ilanngullugu najukkami sulisussanik piginnaanngorsaanissaq.

1.4 Aningaasartuutini akiliisarneq

Ingerlatseqatigiiffiup (pisinnaatitaasut akuerisat) VSB-imut nalunaarusiamut aningaasartuutit tamaasa akilertartussaavai, bilagit tassungalu atasumik misissuinerit ilanngullugit.

Pisortat sullissineranni ilitsersuinerannilu, akuersissutininik suliaqarneranni, akuersissuteqarneranni, IBA-mut isumaqatigiissuteqarneranni il.il., aningaasartuutit inatsisit atuuttut aamma nalunaarut naapertorlugu ingerlatseqatigiiffimmit akilerneqartussaapput.

Tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinerit ingerlanneqarnerannut atatillugu aningaasartuutit naapertuuttut aamma ingerlatseqatigiiffimmit matussuserneqassapput. Qinnuteqaat inaarutaasoq tiguneqarpat, aatsitassanut oqartussaasut tamatumunnga missingersuutaagallartunik nassiussisinnaavoq.

2. Suliap ingerlanera

2.1 Pisortatigoortumik suliap ingerlasarnera

Inuiaqatigiinni piujuaannartitsisumik ineriartortitsinissamut tunngatillugu nalilersuinnermut suliap ingerlanera VSB-imut nalunaarusiamik suliqaarnermit – suliap ingerlanera taassuma immikkoortuinit - annertuneruvoq. Ilusiliami matuma kingulianiittumi tamarmik ingerlanneqarneri takutitassiarineqarput, misissuinnernut aallarniutaasussanut,

VSB-imik suliqaarnermut aamma tusarniaanernut inatsisinni aalajangersagaasunut tunngatillugu suliap ingerlasarnera, kiisalu suliap ingerlanerani sulianik ingerlatitsinerit allat ilanngullugit.

Pisussat assigiinngitsut peqatigitillugit, oqartussaasut sulianik suliqaarneri ingerlaavartumik ingerlanneqartarput. Piiaanissamut qinnuteqaatip tiguneqarneranit, suliassap akuersissuteqarfigineqarneranut, tusarniaanernut ingerlaavartumut itisiliiviusumik nalunaarusiaq aamma IBA, piiaanissamut akuersissut (§ 16 malillugu akuersissut), piiaanissamut aamma matusinissamut pilersaarut (§§ 19-43 malillugit akuersissuteqarnerit) aamma tamatuma kingorna ingerlatsinissamut akuersissuteqarnerit aalajangersimanerusut (§86 malillugu akuersissuteqarneq) suliarineqartarput.

Taamaattumik qinnuteqaatip suliarineqarneranut piffissaq atorneqartoq qaammatit 12-it tikillugit missaannik si-visussuseqassasoq naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Qinnuteqaatit annertunerusut tekniskiuinerusullu sivisunerusumik suliarineqarsinnaapput. Suliassamik suliarinninnermut piffissaq atorneqartoq qinnuteqaat aalajangersimasooq tunniunneqaraangat (ammalortoq aappalorujuttoq angisooq) aallartittarpoq.

Suliat ingerlaneri ataasiakkaat, assersuutigalugu paassissutissanik tunngaviusussanik katersineq (ammalortoq tungujortoq angisooq), taamaallaat aallaqqaataani ingerlanneqartussaannngillat, kisianni suliat allat ingerlanerannut ilusiliami takuneqarsinnaasunut qalleraattumik ingerlasinnaallutik. Suliat ingerlaneri allat, assersuutigalugu sapaatit akunnerini 8-ni tamanut ammasumik tusarniaaneq – sivitsorneqarsinnaasoq (ammalortoq qorsuk angisooq), piiaanissamut qinnuteqaat kiisalu VSB-imut missingiut tunniunneqariinnngippata aallartissinnaannngillat.

salersorneqarnera aamma VSB-imut missingiutip naam-massineqannginnerani isummaminnik saqqummiisin-naanissaannut piviusumik periarfissaqassallutik. Tamanna tunngavigalugu ulluni 35-ni piareersaataasumik tusarnia-asarnissamik (ammalortoq mikisoq qorsuk) piumasaqaat aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi 2014-imi ilan-ngunneqarpoq. Tamatuma saniatigut sapaatit akunnerini 8-ni tamanut ammasumik tusarniaasarneq aamma aatsitas-sanut ikummatissanullu inatsimmi inatsisitigut aalajanger-sarneqarpoq, taamaaliornikkut suliap ingerlasarnera ersa-rinnerulersinneqarluni.

Tamanut ammasumik tusarniaaernerup kingorna tu-sarniaanermut akissuteqaatit tamarmik, itisiliiffiusumik nalunaarusiami tamanit pissarsiarineqarsinnaasussami ataatsimoortinneqassapput. Tamatumunnga peqatigitillu-gu ingerlatseqatigiiffiup, kommunip(-it) aamma Nammi-nersorlutik Qqartussat akornanni IBA-mut isumaqatigin-ninniarnert inatsisitigut pisussaaffeqarfiusut aallartissap-put. Najugarisami suliffeqarfiit aamma sulisussat nunaqa-vissut sapinngisamik amerlanerpaat suliassami peqataa-tinneqarnissaat siunertaavoq, kiisalu najugarisami piler-suinerup pitsanngorsarneqarnissaa aamma ilinniartitaane-rup piginnaasanillu inerisaanerup il.il. pitsanngorsarneqar-nissai siunertaallutik.

Itisiliiffiusumik nalunaarusiaq aamma VSB-imut nalu-naarusiaq nutartigaq aallaaviatigut IBA-mut isumaqatigin-ninniarnert aallartissinnaanissaat sioqqullugu naammassereersimassapput. Itisiliiffiusumik nalunaarusiap aamma VSB-imut nalunaarusiap inaarsarneqarnissaat kiisalu IBA-mut suliap ingerlannerata aallartinnissaa ataatsikkoorsin-naassapput.

VSB-imut nalunaarusiaq nutartigaq kiisalu itisiliiffiusu-mik nalunaarusiaq IBA-mut isumaqatigiisummik atsiui-nissamut aamma suliassaq akuerineqassanersoq politik-kikkut aalajangiinissamut tunngavigineqassaaq.

IBA-mut isumaqatigiissut, piiaanissamut akuersissum-mut akuersissuteqarnissaq sioqqullugu, atsiorneqassaaq. IBA-mut isumaqatigiissut immikkoortoq 2.9-imi erseqqin-nerusumik nassuiarneqarpoq.

Politikkikkut suliassap akuersissuteqarfigineqarnerani ingerlatseqatigiiffik ingerlaannaq suliassap sanaartorner-mut immikkoortortaanik aallartitsinissamik akuerineqar-neq ajorpoq. Tamatuma pisinnaalernissaanut aatsitassa-nut ikummatissanullu inatsimmi §§ 19, 43 aamma 86 naa-pertorlugit teknikkikkut aamma allaffissornikkut akuer-sissuteqarnerit arlallit tunniunneqaaqaartussaapput.

Ilusiliaq 3-mi VSB-imut suliap pisortatigoortumik i-ngerlanerani immikkoortut qitiusut matuma kinguliani im-mikkoortoq 2.2-2.10-mi sukumiinerusumik nassuiarneqar-put.

2.2 Suliassap killissalersorneqarnera (Scoping Study)

Aatsitassarsiorfiit suliassaat assigiinngitsorujussuusin-naapput, aamma suliassap piffissap ingerlanneqarfis-saa inuiaqatigiinnut aningaasaqarnikkullu sunniutaasin-naasunut tunngatillugu. Suliassap killissalersorneqarnera (*Scoping Study*) VSB-imik suliqaarnermut tunngatillugu su-liap ingerlanerani alloriarfiusussani siullersaavoq, aamma sammisassat pingaarnerit inuiaqatigiinni piujuaannartitsi-neq pillugu nalilersuineri ilaatinneqartariaqartut paa-siniarnissaannut killissalersorneqarnissaannullu tunnga-suulluni.

Tamatumunnga peqatigitillugu aamma VSB-imut nalu-naarusiap tunniunneqarnissaata tungaanut, ingerlatseqati-giiffik aamma ingerlatseqatigiiffiup siunnersortai VSB-imut nalunaarusiamut atugassanik annertuumik pilersaarusi-ornermik aamma tunngaviusumik paasissutissanik nalu-naarsukkanik arlalinnik suliqaartarput. Tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat immikkoortoq 3.3-mi er-seqqinnerusumik nassuiarneqarput.

Suliassap killissalersorneqarnera (Scope Study)

Suliassap killissalersorneqarnera suliassami allakkiani aalajangersimasuni siullersaavoq, piffissamut pilersaarummik aamma suliassami aningaasaqarnermik nalilersuineramik imaqluni, tunuarsimaarfigisanik nalorninartortaa sunillu imaqarajuttarluni. Nalunaarusiaq suliassap ilusilersugaaneranut allanik siunnersuutiniq imaqsinnaasarpoq, soorlu aqqusernit sammi-vissai assigisaallu assigiinngitsut.

Tamanut ammasumik peqataatitsineq suliassap killissalersorneqarnerata immikkoortuani ilaatinneqassaaq, taamaallilluni sunnerneqartussat piffissaqarlualutik sammisasanut VSB-imi misissuiffiqineqartussanut sunniuteqar nissaat qulakkeerniarlugu, sammisassat inuiaqatigiinnut attuumassuteqarnerpaat paasinarsinneqassallutik. Taamaattumik najukkami innuttaasut, kattuffiit soqutigisaqartullu attuumassutillit, tassunga ilanngullugit kommunit aamma najugarisamit aallartitat suliassaqaarfiup sumiiffigisassaani inuiaqatigiinni pissutsit pillugit aalajangersimasumik ilisimasaqartuusut, kinaassusersineqartariaqarput suliassallu killissalersorneqarneranut immikkoortumut atattillugu peqataatinneqalereertariaqarlutik.

Suliassap killissalersorneqarnerani soqutigisaqartullu attuumassutillit suliap ingerlanerani peqataatinneqarnissaat allaatigineqassasoq inassutigineqarpoq, taamatullu sulisussanik nunaqavissunik sungiusaanissaq atorfinitsitsinissarluni naatsorsuutigineqartut pillugit aallarniutaasumik paasissutissiisoqassasoq. Killiffimmi tassani soqutigisaqartunik attuumassutillinnik oqartussaasunillu attuumassuteqartunik ilimagineqarsinnaasunik taasereertoqarnissaa pingaaruteqarpoq.

Suliassap killissalersorneqarnera tunngavigalugu inger-

latseqatigiiffiup tungaaniit allakkiamik teknikkimut tunngasuunngitsumik, suliassami ilaatinneqartut attuumassuteqarnerpaat pillugit tamat paasinnaasaannik nassuiaataasumik suliartoqartariaqarpoq tamanullu saqqummiussisoqartariaqluni. Allakkiaq/isummernissamut tunngavissiaq pingaarutilimmik oqallittoqalersinnaaneranut tunngavissisinnaa voq. Isummernissamut tunngavissiaq aamma paasissutissat attuumassuteqartut immikkoortumi tassani minnerpaamik kalaallisut danskisullu pissarsiarineqarsinnaasariaqarput.

Suliassap killissalersorneqarnera alloriarnertut siullertut isigineqarpoq, VSB-imut nalunaarusiamik inaarutaasumik suliagarnerup naammassinissaata tungaanut, aamma piffissalersuineranut suliassallu aningaasaqarneranut il.il. tunngatillugit suli arlalinnik nalorninartortaqartussaassalluni. Killissalersuineq ineriartorfiusinnaasunik assigiinngitsunik imaqsinnaavoq, erseqqinnerusumik qulaajarneqartussanik aamma ajornartorsiutaasinnaasunik isumanerluutaasinnasunillu misissorneqartussanik tikkuussissalluni.

Suliassap killissalersorneqarnera inaarutaasoq oqartussaasunut akuerisassanngortinneqarnissaa siunertarlugu nassinneqassaaq, suliarsassat allassimaffiannik (Terms of Reference) suliagarnerup aallartinnissaa sioqqullugu. Suliassap killissalersorneqarnerata immikkoortuani tassani oqartussaasut suliassamik nalilersuinissamut periarfissaqarnissaat pingaaruteqarpoq, pissutigalugu apeqqutit nalornissutaasut amigaataasullu immikkoortumi siusissukkut illuatungeriinnut tamaginnut iluaqutaasumik oqallisiqineqarsinnaassammata.

2.3 Piareersaataasumik tusarniaaneq aamma suliassap nalunaarutigineqartarnera

Piareersaataasumik tusarniaaneq arlalinnik siunertaqarpoq, kisianni suliap ingerlanerani siusissukkut pingaarutilimmik peqataatitsinissaq qulakkeerneqassalluni. Tamanut ammasumik tusarniaanissaq sioqqullugu piareersaataasumik tusarniaanerup ingerlanissaa pillugu, ingerlatseqatigiiffiit suliassamut tunngatillugu piffissap ingerlanerani si-

usissukkut soqutigisaqartunik attuumassutilinnik oqartussaasunillu attuumassuteqartunik attaveqareernissaat qulakkeerneqassaaq, tassunga ilanngullugit kommunit attuumassutililit.

Piareersaataasumik tusarniaaneq tassaavoq suliasaq pillugu pisortatigoortumik nalunaarutiginninneq, taamaattumik ingerlatseqatigiiffiup VSB-imik suliamik /tusarniaanermik kissaatteqarluni pisortatigoortumik oqariartuuteqarneratut isigineqarsinnaassaaq. Ingerlatseqatigiiffiup allakkiamik nassiussineratigut nalunaarutiginninneq piasaaq, tassani allassimassalluni ingerlatseqatigiiffiup suliasap pineqartup nalunaarutiginnissaa kissaatigigaa. Nalunaaruteqarnermi suliasap allaatigineqarnera aamma naalisaaneq teknikkimut tunngasuunngitsaq kalaallisut, danskiut tuluttullu ilanngunneqassaaq. Suliasap allaatigineqarnerani suliasap killissalersorneqarnera (Scoping Study) aallaaviussaaq ilaatinneqassallunilu, aammalu suliarisassat allassimaffiannut (Terms of Reference) missingiutitut isigineqarsinnaalluni.

Suliasap allaatiginera Namminersorlutik Oqartussat tusarniaanermut tunngatillugu nittartagaanni ulluni 35-ni tamanut ammasumik piareersaataasumik tusarniaassutigineqassaaq. Tamanut ammasumik piareersaataasumik tusarniaanermut akissuteqartunit pissarsiat aallaavigalugit,

suliarisassat allassimaffiata (*Terms of Reference*) aamma VSB-imut nalunaarusiap imarisassai aalajangersarneqasapput. Tusarniaanermut akissuteqaatit tiguneqartut ingerlatseqatigiiffimmut nassiunneqassapput, aamma tusarniaanermut akissuteqartunit pissarsiat VSB-imut nalunaarusiamik suliaqarnerup ingerlaqqinnerani ilanngunnissai ingerlatseqatigiiffiup pisussaaffigaa. Tusarniaanermut akissuteqaatit sapaatit akunnerini 8-ni tamanut ammasumik tusarniaanermik ingerlatitsinermut assingusumik, itisi-liiffiusumik nalunaarusiami ilaatinneqassapput.

Ingerlatseqatigiiffiup tamatuma kingorna suliarisassat allassimaffiat (*Terms of Reference*) oqartussaasunut nassiutissavaa, taassuma VSB-imut missingiutip suliarineqarsinnaalernissaa tunniunneqarsinnaalernissaalu sioqqullugu, piareersaataasumik tusarniaanermi akissuteqartunit pissarsiat aallaavigalugit, tamatuma kingorna suliaakkiissutit allassimaffiat akuersissuteqarfigissallugu.

Suliap ingerlanerani suliasamut siunnersuutit allaanerusut, isumassarsiat aamma apeqqutit paasinarsisinneqartussat suliap ingerlanerani siusissuklut qulaajarneqarnissaat qulakkeerneqassaaq, taamaalilluni isumaliutersuutit periarfissatut allatut suliniutissamut siunnersuummut siullermut ilaatinneqassallutik.

Tamanut ammasumik piareersaataasumik tusarniaaneq

- Siusissuklut peqataatitsineq
- Suliasap nalunaarutigineqarnera
- Suliasamik allaaserinninneq (suliasat allassimaffiannut missingiut) + teknikkimut tunngasuunngitsuni naalisagaq
- Ulluni 35-nik tusarniaaneq

Terms of
references

Tamanut ammasumik tusarniaaneq

- VSB + teknikkimut tunngasuunngitsuni naalisaaneq + ilanngussat attuumassuteqartut
- Sapaatit akunnerini 8-ini tusarniaaneq

Figuri. Piareersaataasumik tusarniaanerup aamma tusarniaanerup assigiinngissutaat.

2.4 Aningaasaateqarfik (tusarniaanermut aningaasaateqarfik)

Suliassap allaatiginera tamanut ammasumik piareersaataasumik tusarniaassutigalugu nassiunneqarpat, innuttaasut, najugarisami inuiaqatigiit aamma Kalaallit Nunaanni kattuffiit attuumassuteqartut misissuineramik aallartitsinissamut aamma ajornartorsiutinik immikkuullarissunik Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik suliassamut aalajangersimasumut tunngasunik paasinarsisitsinissamut siunnersorneqarnissaminut aningaasassanik qinnuteqarsinnaapput.

Aningaasaateqarfik aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi inissisimatinneqarluni nutaatut suliniutaavoq, najukkami innuttaasut aamma innuttaasut aatsitassarsiornermut tunngatillugu suliassamut aalajangersimasumik atorneqartussat, misissuineramik suliaqarnissamut imaluunniit ajornartorsiutit imaluunniit sammisassap tunngavii paasinarsisinneqarsimanngitsut pillugit paasissutissanik pissarsiniarnissamut siunnersorneqarnissamullu aningaasassanik qinnuteqarsinnaanissaasa qulakkeerneqarnissanik siunertaqartoq. Taamatuttaaq kattuffiit Kalaallit Nunaanni nalunaarsorsimasut attuumassuteqartut misissuineramik ingerlatsinissamut imaluunniit aatsitassarsiornermik suliassaq aalajangersimasoq pillugu paasissutissanik pissarsiniarnissamut aningaasassanik qinnuteqarsinnaapput.

Aningaasaateqarfiup aningaasaataanik qinnuteqartoqarsinnaavoq isumassarsiornermik ingerlatsinermi, kissaaticigineqarmat aningaasaateqarfiup aningaasaatai atorneqasasut innuttaasut aamma kattuffiit eqqorneqartut ilisimassanik paasissutissanillu pissarsisarnissaat, tigussaasumik inerititaqarfiusumillu aatsitassarsiornerup ineriartortinneqarnerani peqataasinnaaqqullugit.

Ingerlatseqatigiiffiup misissukkat apuunneqartut nalinginnaasumik tusarniaanermut akissuteqaatit assigalugit attuumassuteqartunit ilanngussassatut isigissavai. Taamatutumik nalunaarusiat aamma suliap ingerlaneranit tassannga paasissutissat katersorneqartut allat, akuersissuteqarnissaq pillugu inaarutaasumik aalajangiinissaq sioqqullugu

tunngaviusussanut najoqqutassatut, aatsitassarsiornermik suliassamik ineriartortitsinermut ilaatinneqassapput.

Aningaasaateqarfik qanoq amerlatigisunik aningaasaateqassanersoq, qinnuteqaatinut piumasaqaatit, kikkut qinnuteqarsinnaanersut, aningaasat qanoq agguarneqartassanersut kiisalu kina aningaasaateqarfimmik aqutsisuussanersoq pillugit Naalakkersuisut aalajangersagaliorsinnaapput. Aningaasaateqarfik pillugu aalajangersakkat erseqqinnerusut, ilanngullugit aningaasalersuineq, piffissaliussat il.il., Namminersorlutik Oqartussat nittartagaanni www.naalakkersuisut.gl-imi takuneqarsinnaassapput.

2.5 Suliarisassat allassimaffiat (Terms of Reference)

Suliassap killissalersorneqarnera akuerisaasoq aamma tamanut ammasumik piareersaataasumik tusarniaaneq allaavigalugit ingerlatseqatigiiffik suliarisassat allassimaffiannik (*Terms of Reference*) suliaqassaaq, pisortani oqartussaasunut akuersissuteqarfigineqartussanngorlugu nas-siunneqartussamik.

*Suliarisassat allassimaffiat
(Terms of Reference)*

ToR suliarisassat allassimaffiannut sanilliunneqarsinnaavoq tassaallunilu allakkiaq sulias-sap killissalersorneqarneranut (Scope Study) sanilliullugu piffissanut pilersaarummut aamma suliassami aningaasaqarnermut tunngatillugu aalajangersimanerusoq sukumiinerusorlu. ToR piareersaataasumik tusarniaanermi immersuis-sutaasunik imaqarpoq.

Suliassat allassimaffiat piareersaataasumik tusarniaanerup inernerinik erseqqinnerusumik allaatigisanik imaqassaaq, tassunga ilaatinneqassallutik suliassamut suliniutaasussat allannguutaasussallu, piareersaataasumik tusarniaanerup kingunerisaanik saqqummertussat.

Suliassat allassimaffiat allakkiatut suliassap killissalersorneqarneranit erseqqinnerusutut sukumiinerusutullu isigineqassaaq, tassani piffissamut pilersaarut aamma suliassami aningaasaqarneq il.il. sukumiinerusumik nassuiarneqassallutik. Taamaattumik suliassat allassimaffiat suliassami immikkoortut assigiinngitsut qaqugukkut ingerlanneqarnissaat naatsorsuutigineqarnerisooq aamma immikkoortut suliassallu ataatsimut isigalugit qanoq imaqassanersut aalajangersimanerusumik imaqassaaq. Tamatumani saniatigut suliassami ilaasussat, soqutigisaqartut attuumassutillit, soorlu kommunit innuttaasullu il.il., piareersaataasumik tusarniaaneq aqqutigalugu aamma peqataanneqassapput. Taamaattumik sammisassap tunngavii sukumiinerusumik nassuiaatigineqassapput, taamatullu killiliisuusinnaasut periarfissaasinnaasullu erseqqinnerusumik nassuiarneqarsimassallutik.

2.6 VSB-imut nalunaarusiaq (missingiut aamma saqqummiussassaq inaarutaasoq)

VSB tassaavoq aatsitassarsiorfiup suliniutaata aallartinneqarneranut atatillugu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut sunniutaasussanut kiisalu sunniutaasussanut taak-kununga iliuusissanut ingerlatseqatigiiffiup nassuiaanera. Ingerlatseqatigiiffik nalunaarusiap taassuma sularineqarneranut atatillugu soqutigisaqartunik attuumassutilinnik peqataatitsinissamik aamma najukkami ilisimasanik atuinissamik pisussaaffeqarpoq.

VSB tamanut ammasumik tusarniaanermut tunngavisatut atorineqassaaq aamma tassunga atasumik tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiititsinernut piiaanisamut qinnuteqaatissamut nangissutaassalluni.

VSB-imut nalunaarusiaq aatsaat piumasaqaatit naam-

massisimasassallu (takuuk immikkoortoq 4.1 naammassi-simasassanut tunngasoq) naammassineqarpata, tamanut ammasumik tusarniaassutigalugu nassiunneqassaaq. VSB-imut nalunaarusiaq tamanut ammasumik tusarniaassutigalugu nassiunneqartoq suli missingiutitut isigineqassaaq, tassami suliarnut ilaasunit ilanngussassat aamma tusarniaanermut oqaaseqaatit il.il., tamanut ammasumik tusarniaanerup immikkoortuata ingerlanerani saqqummer-sut, piffissap taamaalinerani VSB-imi ilanngunneqarsimas-sannngimmata.

Eqqortumik VSB-imut nalunaarusiatut siunnersuutip tunniunneqarneranit, tamanut ammasumik tusarniaanis-sap aallartinnissaata tungaanut, tunngaviusumik sapaatit akunneri sisamat ingerlareersimassannngillat.

VSB-imut nalunaarusiassap imarisassaannut inassu-teqaatit sukumiinerusumik immikkoortumi 4.2-mi allassi-mapput.

2.7 Tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinerit

Soqutigisaqartunik attuumassutilinnik ataatsimiisitsine-rit, paasissutissiilluni ataatsimiisitsinerit allanillu innut-taasunut tunngasumik ataatsimiisitsinerit ingerlatseqati-giiffinnit ingerlanneqarajuttartut, tamanut ammasumik tu-sarniaalluni ataatsimiisitsinerit oqartussaasunit ingerlan-neqartarput, tusarniaanermut najoqqutassat tamanut am-masumik saqqummersinneqarnerannut Namminersorlu-tillu Oqartussat nittartagaannut www.naalakkersuisut.gl-imut tamanut ammasumik tusarniaassutigineqartarlutik. Ataatsimiisitsinerit taakku ataatsimeeriaatsinik periaatsi-nillu allanik atuineramik tapertaqartinneqarnissaat peri-arfissaqassaaq, tassunga ilanngullugit attaveqaatit inuiaqa-tigiinnut tusagassiiffiusartut.

Soqutigisaqartunik ataatsimeeqateqarnerit

Ataatsimiinnerni paasissutissiinissaq, immersorneqarnissaq imaluunniit suliaassaqarnerit soqutigisaqartut attuumassuteqartut allatut peqataatinneqarnissaat aallunneqarpoq. Ataatsimiinnerit assigiinngitsunik iluseqarsinnaapput, imaqarsinnaallutik, assersuutigalugu sammisaqaaqatigiinnik ataatsimeeqateqarnerit imaluunniit 1-imut 1-imut ataatsimeeqatigiinnerit aammalu ingerlatseqatigiiffinit ingerlanneqarajuttarlutik. Taamaattumik soqutigisaqartunik ataatsimeeqateqarnerit eqimattanut, inunnut immikkullu toqqartukkanut ingerlanneqarsinnaapput.

Paasissutissiiviusumik ataatsimiititsinerit

Ataatsimiititsinerit piingartumik suliaassap killiffia pillugu ilisimatitsinissamik aallussiffiusut, ilanngullugit suliaassamut aamma piffissamut pilersaarutit, suliniutaasussat, naatsorsuutigisanik naapertuussaannissaq, suliaqarnerinik pilersuinerinillu pisariaqartitsinissaq naatsorsuutigineqartoq assigisaallu.

Innuttaasunik ataatsimiititsinerit

Ataatsimiititsinerni paasissutissiinissaq, immersorneqarnissaq, imaluunniit allatut innuttaasut pissutsini aammalu apeqqutini immikkut aatsitassarsiornermut attuumassuteqartuni inuiaqatigiinnut tunngasuni peqataatinnissaat aallunneqarpoq. Ataatsimiititsinerit assigiinngitsumik iluseqarsinnaapput imaqarsinnaallutillu, assersuutigalugu katersortarfinni assigisaannilu ataatsimeersuartitsinerut aammalu pisortani oqartussaasunit ingerlanneqarajuttarlutik.

Tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiititsinerit

Ataatsimeeriaaseq oqartussaasunit aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi inatsisitigut aalajangersagaasutut aaqqissuussaasoq. Ataatsimiititsinerit (amerlanertigut illoqarfinni/nuunaqarfinni assigiinngitsuni ataatsimiititsinerit arlalit) imaqarniliorneqartarput aammalu ataatsimiinnermi aqutsisoqartinneqartarlutik aammalu sapaatit akunnerini 8-ini tamanut ammasumik tusarniaanerp inglerlanernut atatillugu ingerlanneqartarlutik. Ingerlatseqatigiiffiit taakkualu siunnersortaasa misissuinerminni paasisatik (ilanngullugu VSB-mut nalunaarusiaq) saqqummiut-tarpaat. Taamatuttaaq suliaq inglerlanera pillugu paasissutissiiniarlutik apeqqutillu akissuteqarfiginiarlutik oqartussaasut najuutissapput.

Tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinerit ataatsimiinnermi aqutsisumit aqunneqartassapput, taamatullu ataatsimiisitsinerit nalaanni imaqarniliortoqartassalluni. Saqqummiinerit, apeqquutit akissutillu tamatuma kingorna Namminersorlutik Oqartussat nittartagaanni kalaallisut danskisullu tamanut saqqummersinneqartassapput.

Tusarniaalluni ataatsimiititsinerit nalinginnaasumik VSB-mut nalunaarusiamik aallaaveqartassapput. Ataatsimiitiseriaatsit, sammineqartut aamma ataatsimiinnerit amerlassusaat ingerlaavartumik ilisimasallit nalilersuinerinik tunngaveqartarput, taamaattumillu suliamiit suliamut aalajangiunneqartassallutik, pisariaqartitsineq suullu naleqqunnersut tunngavigalugit.

2.8 Itisiliiffiusumik nalunaarusiaq

Itisiliiffiusumik nalunaarusiaq allakkiaavoq tusarniaanermut akissuteqaatit aamma suliassamut oqaaseqaatit attuumassuteqartut, tusarniaanerup ingerlanerani saqqum-mertut akissutissaqartinnissaannik siunertaqartoq. Taamaattumik piareersaataasumik tusarniaanermut aamma tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinernit apeqquutit aamma ilaatinneqassapput. Itisiliiffiusumik nalunaarusiap ilusaata oqaaseqaatit apeqquutillu tamarmik allat-torneqarnissaannut, akissuteqarfigineqarnissaannut nalilersorneqarnissaannullu ersarissumik sinaakkuteqarnissaat qulakkeertussaavaa.

Oqaaseqaatit apeqquutillu allat ingerlatseqatigiiffimmit immaqalu aamma pisortani oqartussaasunit, kimut apeq-quteqartoqarnersoq apeqqutaalluni, akissuteqarfigineqartassapput. Tamatuma kingorna tusarniaanermut akissuteqaatit, taakkua akissuteqarfigineqarneri, kiisalu VSB-imut nalunaarusiap suatungaani akissuteqaatit iluarsineqartasanersut pillugit innersuussinerit www.naalakkersuisut.glimi tamanut ammasumik saqqummiunneqassapput.

Itisiliiffiusumik nalunaarusiaq aalajangiinissamut tunngavissat ilaattut ilaatinneqassaaq Naalakkersuisut piiaanissamut akuersissut pillugu inaarutaasumik aalajangiineranni.

Itisiliiffiusumik nalunaarusiap kalaallisuunngorlugu

danskisuumngorlugulu nutsertinnissaa ingerlatseqatigiiffiup akisussaaffigaa. Taamatuttaaq itisiliiffiusumik nalunaarusiap suliarinissaa aamma tusarniaanermut akissuteqaatit tamarmik ilanngunneqarnissaat akissuteqarfigineqarnissaallu ingerlatseqatigiiffiup akisussaaffigaa. Oqartussaasut ingerlaavartumik ilitersuissapput aamma pisariaqartitsineq malillugu ikiutissallutik.

Itisiliiffiusumik nalunaarusiaq ↘

Itisiliiffiusumik nalunaarusiaq allakkiaavoq tamanut saqqumitinneqartussaq, aaqqissuus-sineq ersarissoq malillugu tusarniaanermut akissuteqaatit aamma suliasamat oqaaseqaatit attuumassuteqartut, tusarniaanerup immikkoortuata ingerlanerani tiguneqartut akissuteqarfigineqarnissaannik siunertaqartoq. Itisiliiffiusumik nalunaarusiap aaqqissuus-saanerani apeqqutit, taakkua akissuteqarfigineqarnerisa allattorneqarnissaat kiisalu VSB-imut nalunaarusiaq akissuteqaatit malitsigisaanik qanoq sumilu naleqqussarneqarneris pillugu innersuussuteqarnissaq qulakkeerneqarpoq.

2.9 Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut (Impact Benefit Agreement)

Tamanut ammasumik tusarniaanerup ingerlanera naam-massereerpat suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuttip (Impact Benefit Agreement) imarisassaanut tunngatillugu isumaqatigiinninniarnert aallartissinnaalissapput. Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut pisinnaatissummik pigisaqartup, kommunip(-it) aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni isumaqatigiissutaavoq, tassani Kalaallit Nunaannit soqutigisat aamma aatsitassarsiorfimmu suli-

assap piffissaq atuuffissaa tamaat akuusussanit inuiaqatigiinni suliaqarnerup qulakkeerneqarnissai siunertaalluni.

Isumaqatigiissut ingerlatseqatigiiffiit sakkussaattut isigineqarsinnaavoq, VSB-imut nalunaarusiami suliniutit nassuiarneqartut suliniutinut aalajangersimanerusunut uuttorneqarsinnaa-

sunullu piviusunngortinnissaannut, taamalu suliaassani najukkani inissisimatitsinerup qulakkeernissaanut sakkussatut. Taamaattumik VSB-imut nalunaarusiaq suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip isumaqatiginninnuitigineqarneranut tunngaviussaaq.

Figuri 5. Suliassa qarfiit suleqatigiinnissamut isumaqatigiissummi annertuumik pingaartinneqartut (IBA-mut isumaqatigiissut).

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip imarisassai suleqatigiit akornanni isumaqatigiinniutigineqassapput, taamatullu Kalaallit Nunaanni soqutigisaqartut attuumassu-tillit suliap ingerlanerani sapinngisamik annertunerpaamik peqataatinneqassallutik. IBA-mut isumaqatigiissutip atsi-orneqareernerata kingorna www.naalakkersuisut.gl-imi ta-manut ammasumik saqqummersinneqassaaq.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut (IBA aftale)

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut aamma taaneqartartoq Impact Benefit Agreement (IBA-mut isumaqatigiissut) allakkiaavoq tamanut saqqumissaaq, aatsitassarsiornermut suliasami kalaa-llinik sapinngisamik annertunerpaamik akuuti-tsinissamik qulakkeerinissaq siunertaralugu ingerlatseqatigiiffimmit, kommunimit(-init) aamma Namminersorlutik Oqartussanit atsi-orneqartoo. Aallunneqartussa tassaagajupput nunaqavissunik sulisoqarnissaq aamma suliffe-qarfinnik peqataatitsinissaq, kiisalu najukkami suliareqqiisarnissamik najukkamiit pilersuinis-samik, ilinniartitaanermik, ilisimasanik tunni-ussinissamik aamma piginnaannorsaanissamik kiisalu inuiaqatigiinni piorsarsimassutsimut tunngasunik qulakkeerinissat. IBA-mut isumaqa-tigiissut aamma attaveqarnermi pissutsinik aam-malu pisortat isertitaqarnerannik allatut ittunik, kiisalu inuiaqatigiinni iluanaarutissaasinnaasunik arlalippassuarnik imaqsinnaavoq.

Suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutip imarisai aqqis-suussaaneralu suliasamit suliasamut allanngorarsin-naapput. Taamaattoq isumaqatigiissummi ilaasussat aallaavi-atigut isumaqatigiissummiit isumaqatigiissummut assi-giissallutik. Pingaarnertut tunngaviusutut isumaqatigiissum-mik ilusiliinermik atuisoqassaaq, tassani allakkiaq pingaar-neq inatsisilerinermik immikkoortortaqqartoq aamma nali-nginnaasunik aalajangersagaqqartoq, ukiumiit ukiumut isu-maqatigiissummi ilaasartussat suliarineqassallutik. Imari-sai ilaatigut atuutilerfissaa, isumaqatigiissutip atorunnaar-nissaa, inatsisitigut tunngaviusut, aaqqiagiinnigissuteqar-nernik aaqqiissutaasussat il.il. pillugit aalajangersakkanut tunngassuteqarput. Aallaavigineqassaaq IBA-mut isumaqa-tigiissutissamut iluseq Inuussutissarsiornermut, Suliffeqar-nermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfimmit suliaasoq.

Tamatuma saniatigut ilanngussanik arlalinnik siun-nerfiit ilaannik uuttorneqarsinnaasunik aalajangersimasu-nik imaqtunik, ukiut tamaasa ingerlaavartumik alaper-naarsuineq naliliinerlu aallaavigalugit nutarterneqartar-tussatut eqqarsaatigineqartut ilanngunneqarput. Suleqa-tigiinnissamut isumaqatigiissut taamaattumik allakkiaas-saaq ineriartortinneqartuartooq, ingerlaavartumik suliasa-mut naleqqussarneqartartoq.

IBA-mut isumaqatigiissummut ilusiliamut missingiu-tit assigiinnigitsut aallaavigineqarsinnaapput, suliasap an-nertussusaa apeqqutaalluni aammalu suliasaq suliniutitut angisuutut inissisimanersooq apeqqutaalluni.

2.10 Akuersissuteqarneq

Tamanut ammasumik tusarniaaneq ingerlanneqareerpat, aamma VSB itisiliiffiusumik nalunaarusiaq aallaavigalugu nutarterneqareerpat, pii-aanissamut akuersissut inaarutaa-soq immaqalu aamma allakkiaq attuumassuteqartut allat, suliasaq akuersissuteqarfingineqassanersooq akuersissute-qarfingineqassannginnorsorluunniit aalajangiinissaq siuner-taralugu Naalakkersuisunut saqqummiunneqassaaq.

IBA-mut isumaqatigiissut inaarutaasumik pii-aanissa-mut aamma matusinissamut pilersaarutit akuersissuteqarfi-

gineqarnissaat sioqqullugu atsiorneqassaaq. Taamaattumik sanaartornermik suliaqarnerup aallartissinnaalernissaa sioqqullugu, IBA-mut isumaqatigiissut inaarutaasoq suleqataasunit tamaginnit atsiorneqarsimassaaq.

VSB-imik nalunaarusiamik oqartussaasut suliarinninnerat suliaassap angissusaa apeqqutaatillugu qaammatinik 6-inik sivisussuseqarsinnaassasoq naatsorsuutigineqarpoq, tassanilu tamanut ammasumik tusarniaanermut piffissaq atorneqartoq ilaatinneqarluni. Tamatumunnga tunngaviusaaq allakkiat piumasaqaataasut tamarmik oqaatsit eqqortut atorlugit tunniunneqarsimanissaat. Taamaattorli suliaassamut immikkut tunngasut ajornartorsiutaasut suliaassamik suliarinninnermut sivisunerulersitsisinnaapput.

VSB-mut
nalunaarusiaq
naammassivoq

Tusarniaanerit

Itisiliiffiusumik
nalunaarusiaq
naammassivoq

IBA § 16 naapertorlugu akuersissummik
tunniussineq aamma § 19/43
malillugu akuersissuteqarneq
sioqqullugit atsiorneqassaaq

IBA-p
atsiorneqarnera

§ 16 naapertorlugu
akuersissut
aamma § 19/43
malillugu akuersis-
suteqarneq

Ilusiliaq 6. IBA-mut allakkiap atsiorneqarnissaanut
suliap ingerlanera.

3. VSB-imik suliap ingerlalluarnissaanut tunngaviusssaaq

3.1 Soqutigisaqartunik attuumassutilinnik akuutitsineq

Inuiaqatigiinni piujuaannartitsisumik ingerlatsinermik (VSB) nalilersuinerup suliarineqarneranut tunngatillugu suliap ingerlanera, suliasap aallartinnessaa sioqqullugu, suliasap ingerlanerani tamatumalu kingorna, annertuumik tamanik peqataatitsiviussaaq. Soqutigisaqartut attuumassutillit tamarmik suliap ingerlanerani ilisimatinneqar-nissaat tusarniarneqarnissaallu siunertaavoq, ilaatigut najukkami pissutit pillugit ilisimasaniq immersuinissamut, suliamilu eqeersimaarluni ilaanissamut periarfissiissallu-ni, aamma assersuutigalugu sanaartukkat il.il. inissisimaf-fissaannik siunnersuuteqarnermut tunngatillugu aalaja-ngiinerup ingerlanerani peqataanissamut periarfissiissaaq.

VSB-imut nalunaarusiap suliarineqarneranut atatillugu inuit Kalaallit Nunaanni pissutsinik ilisimasaqartut ilisima-saat misilittagaallu sapinngisamik annertunerpaamik ilaa-tinneqassapput. Taamaattumik inuit kalaallini pissutsinik ilisimasaqartut, siunnersortit suliffeqarfiillu nunaqavissut suliap ingerlanerani tassani annertunerpaamik peqataatin-neqassasut inassutigineqarpoq.

Peqataatitsinermut tunngatillugu suliasap iluaqutis-sartaasa unammilligassartaasalu suliniuteqarnikkut ili-uuseqarfigineqarnissai qulakkeerniarlugu, suliap inger-lanera piffissaqartitsilluarluni aallartinneqassaaq. Innuttaa-sut soqutigisaqartullu taamaalillutik qitiusumik aalaja-ngiisoqannginnerani piviusumik oqaaseqarnissamut, taa-

maalillutillu suliap ingerlanerani sunniuteqarnissamut periarfissaqartinneqassapput. Tamatuma saniatigut tamaniq peqataatitsinissamut pingaaruteqartutut tunngaviuvoq paasissutissat najoqqutassallu immikkut ilisimasaqartuunngitsunut paasinartumik suliarineqassapput, assersuutigalugu tamat paasisinnaasaannik naalisaanernik teknikkimut tunngasuunngitsuni suliaqarnikkut. Suliaqarluni ataatsimeeqatigiinnerit, paasissutissiilluni ataatsimii-

sitsinerit assigisaallu tamanut ammasumik aqqissuussinerit, kalaallisut danskisullu nalinginnaasumik ingerlanneqassapput.

Soqutigisaqartunik nalilersueqqissaarneq

Suliap ingerlanerani soqutigisaqartunik peqataatitsineq uppersarnarneqassasoq piumasaqaataavoq. VSB-imik suliaqarnerup ingerlanerani taamaammat soqutigisaqartut

sorliit peqataatinneqassanersut aamma suliniummit toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu kikkut attorneqassanersut paasinarluartumik allaaserineqassapput. Tassunga takussutissiiniarluni atugassatut soqutigisaqartunik nalilersueqqissaarnermik suliaqartoqassasoq inassutigineqarpoq, tassani soqutigisaqarfiit paasinarsinneqassallutik, kikkullu qitiusumik aamma qitiunngitsutut soqutigisaqartuunerannut naleqqiullugit oqimaalutarneqassallutik. Nalilersueqqissaarneq suliniutip ingerlanneqarnissaa sioqqullugu, ingerlanerata nalaani kingornatigullu soqutigisaqartut qanoq iliornikkut peqataatinneqarnissaannut ersarissumik periusissamik, kiisalu soqutigisaqartunit immersuissutassat qanoq iliuuseqarfigineqassanersut pillugit imaqartariaqarpoq. Naatsorsuutigisanik naligiissaarineq tassunga atatillugu qitiutinneqarpoq.

Misissueqqissaarneq imaluunniit misissueqqissaarnermi ilaasut qitiulluinnartut VSB-imut nalunaarusiami ilaatinneqassapput, aamma nassuiarneqassalluni soqutigisaqartunut tunngatillugu suliap ingerlanera qanoq ingerlaneqarsimanersoq, kiisalu kinguneqartussatut ilanngussat suut saqqummersimanersut. Soqutigisaqartunit oqaaseqatinit tiguneqartunit naalisaanerit VSB-imut nalunaarusiami ilaatinneqassapput, taamatullu soqutigisaqartunik misissueqqissaarneq VSB-imut nalunaarusiami ilanngunneqarsinnaalluni.

Oqartussaasut siusissuklut suliasamat atatillugu soqutigisaqartut attuumassutillit attorneqarsinnaasut paasinarsinneqarnissaannut ikiuussinnaapput. Soqutigisaqartut attuumassuteqartut figuri 7-imi immikkoortitserneqarput:

Soqutigisaqartut attuumassuteqartut suliasaqarfinnut makkuunnga (tamakkiisunngilaq) immikkoortiterneqarsinnaapput ↓

PISORTAT SULIASSAQARFIAT: Kommunit, Naminersorlutik Oqartussat, nunaqarfinniit aallartitat, ilinniarfinnut suliasaqarfik assigisaallu

SOQUTIGISAQAQATIGIIFIIT: Sulisartut aamma sulisitsisut kattuffii, nunalerinermut kattuffiit, piniartut aalisartullu kattuffii, nunap inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik aallussisut soqutigisaqartut kattuffii, atorfimmi ileqqorlunnermik akiuiniarnermik suliniutillit soqutigisaqartut kattuffii, takornariartitsisarnermut kattuffiit, avatangiisinut kattuffiit assigisaallu

ALLAT: Inuiaqatigiit inuillu ataasiakkaat attorneqartussat, peqatigiiffiit avataaneersut attuumassuteqartut, aamma kattuffiit, suliffeqarfiit aatsitassarsiornermut tunngasunik suliaqartut attuumassuteqartut kiisalu suliffeqarfiit allat toqqaannartumik imaluunniit toqqaannanngitsumik aatsitassarsiorfimmit suliasamat sunnerneqartussat assigisaallu

Figuri 7. Soqutigisaqartut attuumassuteqartut.

3.2 Najukkami ilisimasanik atuineq

VSB-imut nalunaarusiamik suliaqarnermi ingerlatseqatiigiiffik sapinngisamik annertunerpaamik ileqqunik aamma najukkami ilisimasanik amerlanerpaanik apersuinikut katersorneqartunik atuissaaq. Pingaaruteqarpoq innuttaasut, inuussutissarsiutigalugu piniartut aalisartullu il.il. najukkamit ilisimasaannik ilanngussinissaq. Ilisimasallu taakkua kinguaariinni arlalinni oqaluttuarineqartarlutik pigineqartut saqqummersitani misissueqqissaaraluni allaaserisatut aamma atuakkatut tamanit ilisimaneqartutut naqitaasimasariaqanngillat. Pisinnaatitsissummik pigisaqartup ileqquusumik ilisimasat taakku sumiiffimmi pigineqartut VSB-imut nalunaarusiami nassuiassagai, misissoqqissaassagai atussagaalu inassutigineqarpoq. Ilisimasat taakku aamma kommunimut pilersaarutini assigisaannilu nassuiatini ilaatinneqarsimasinnaapput.

Aamma pingaaruteqarpoq misissussallugu summiiffiup suliniummik ingerlatsiviuniartup qanoq aamma kikkunnit atorneqartarsimanera. Amerlanertigut suliassat sumiiffiini kangerluit qanittumiittullu sunngiffimmi inuussutissarsiutigalugu aalisartunit aamma innuttaasunit illoqarfinni nunaqarfinnilu qanittumiittunit atorneqartarput, taamatu-

llu sumiiffiit najukkani innuttaasunut piorsarsimassutsikkut naleqarsimasinnaallutik. Tamatuma saniatigut nunami sumiiffiit assigiinngitsunut atatillugu atorneqartarput, amerlanertigut savaateqarfittut inuussutissarsiutinut, imaluunniit sunngiffimmi inuussutissarsiutigalugu piniartunit aallaaniartarfittut. Takornariartitsinermik aamma ingerlataqartoqarsimasinnaavoq, pinngortitaq atorneqartarsimasinnaalluni aamma aatsitassarsiornermut atasumik suliutininik allanik ingerlasoqarsimasinnaalluni, taamatuttaaq sumiiffiit illersugaasinnaapput eqqissisimatitaasinnaallutillu. Sumiiffiup atorneqarnera pillugu erseqqinnerusumik nassuiaaneq taamaattumik suliarineqartariaqarpoq aamma VSB-imut nalunaarusiami ilaatinneqartariaqarluni. Nassuiatit annertunerusut iluaqutaasumik VSB-imut nalunaarusiamut ilanngussanut inissinneqarsinnaapput.

3.3 Tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat

VSB-imik nalunaarusiornermut siunertaasut ilagaat aatsitassarsiorfimmu suliassamik pilersitsinermi inuiaqatigiinnut pitsaanngitsumik pitsaasumillu sunniutaasimasinnaasut nassuiarneqarnissaat. Taamaaliorsinnaajumalluni, sunniutaasumillu uuttuissinnaajumalluni, aallaaviusus-sanut tunngaviusut annertussusissaat aallaavigineqartariaqarput, tassa imaappoq inuiaqatigiinni pissutsit assigiinngitsut annertussusaat aallaavigineqartariaqarlutik, aatsitassarsiorfiup suliament atatillugu sunniisinnaanerata pilinnginneranni. Tamanna tunngavigalugu suliassap immikkoortuani kingusinnerusumiittumi, paasissutissat aallaaviusussanut tunngaviusut annertussusaannut nassuiarneqartunut sanilliullugu allannguutaasut uuttorneqarsinnaassapput.

VSB-imut nalunaarusiaq atuaruminartinniarlugu nalequttuutinniarlugulu tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat VSB-imut nalunaarusiamut ilanngussami inissinneqartariaqarput. Tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat ilai qitiusumik pingaaruteqartut eqikkaaffiullu tamatuma kingorna, tamanna nalequttuusorineqar-

pat, iluaqutaasumik VSB-imut nalunaarusiarpiami ilaatin-neqarsinnaapput. Tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat katersorneqartut suliassamut immikkuullarissumut attuumassuteqarnersut isornartorsiuisumik nalilersorneqassasut inassutigineqarpoq. Taamaattumik tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat attuumassuteqanngitsut VSB-imut nalunaarusiami ilanngunneqartariaqanngillat. Taamaattumik tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat allattonnissaannaannut taarsiullugu, suliassa qarfinnut siunnersuutigineqartunut figuri 8-miit-tut VSB-imut nalunaarusiami qanoq pingaaruteqarneri an-nertunerusumik erseqqissarneqartariaqarput.

Tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat nunani tamani suleriaatsit pitsaanerpaat tunngavigalugit aamma paasiuminartumik periaaseqarluni najoqqutarisat upper-nassuseqartut tutsuiginartullu atorlugit katersorneqarsi-massapput, taamaalillunilu ileqqusumik najukkamilu ili-simasat ilanngunneqassallutik.

Suliassap sumiiffiani aamma suliassap sumiiffiata qa-nittuata atorneqarneranik nassuiaaneq, VVM-imut nalu-naarusiami ilaatinneqanngippat, nassuiaaneq taanna VSB-imut nalunaarusiami paasissutissanut aallaaviusussanut tunngaviusut ilaattut ilanngunneqassaaq.

Tunngaviusumik paasissutissat nalunaarsukkat makkuuninnga suliassa qarfinnik ilaqarsinnaapput (allattukkat tamakkiisunngillat)

- Innuttaasut pillugit nalinginnaasumillu paasissutissat
- Inuuniarnermi aningaasartuutit aamma ineqarnermi pissutsit
- Pinngortitamik nunaminertanillu atuineq
- Isumaginninnikkut ajornartorsiutit, pinerlunnerit, napparsimanerit atornerluinerillu
- Isertitat akileraarutillu
- Inuussutissarsiornerup niuernerullu ilusaat
- Pisortat, namminersortut aamma namminersortitat suliassa qarfi
- Suliffeqarnerup ilusaa aamma ilinniartitaanerup ilusaa
- Attaveqarneq
- Peqqissuseq
- Naleqartitat, kingornussat, ilisimasat aamma inuiaqatigiinni/piorsarsimassutsikkut atugarissaarneq, kiisalu oqaatitsigut pissutsit
- Sumiiffiit eqqissisimatitat
- Suliassa qarfiit inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut aamma suliassamut immikkuullarissumut tunngassuteqartut

Figuri 8. Paasissutissat aallaaviusussanut tunngaviusussat.

3.4 Paasissutissanik suliniuteqarluarluni siammarterisarneq

Akuersissummik pigisaqartoq aatsitassaarsiorluni suliniut pillugu najoqqutassat naleqquttut pissarsiariuminartullu suliniutip atuunnissaanut piffissarititaasup nalaani tamarmiusumi innuttaasunut allanullu soqutigisaqartunut paasissutissiissutigalugit ingerlateqqinnissaannik suliniuteqarluarluni suliaqassaaq. Aatsitassanik piiannissamut akuersissummut tunngatillugu politikikkut aalajangi-soqannginnerani suliniut pillugu paasissutissat naleqquttut paasiuminartullu innuttaasunut allanullu soqutigisaqartunut piffissaqartitsilluarluni annguttarnissaat pingaaruteqarpoq.

Nittartagaq

Akuersissummik pigisaqartoq piffissami siusissumi suliniummut misissueqqissaarnermut tunngasumik minnerpaamik kalaallisut dankisullu nittartakkamik pilersitsisariaqarpoq. Nittartagaq ingerlaavartumik suliniut pillugu ilisimasanik attuumassuteqartunik paasissutissiinnissamut atorpeqarsinnaavoq, tamatuma saniatigut soqutigisaqartunik peqataatitsinissamut aamma allatigut oqallinnissamut aallaavissatut atorpeqarsinnaalluni. Suliassap immikkoortuani kingusinnerusumi tuniniagassanut, pisiniarnissamut, suliffissanik allagarsiinissamut allanullu paasissutissat naleqquttut taanna attaveqaat aqqutigalugu ingerlateqqinneqartarsinnaapput.

Pingaaruteqarpoq nittartakkap innuttaasunut suliniummit kalluarneqartussanut saaffiginittuunnissaa, taakkua nammineq oqaasi atorlugit. Taamaattumik nittartagaq taamaallaat nunanut allanut nittarsaassiviussanngilaq nunanit allaneersunut aningaasaliisartunut sammitinneqartoq. Apeqqutitut aamma akissutitut immikkoortumik iluaqutaasussamik pilersitsisoqarsinnaavoq, tassani ingerlatseqatigiiffimmut apeqquteqartoqarsinnaalluni aamma innuttaasoq kalaallisut/danskisut sukkaasumik akissuteqarfigineqarsinnaalluni.

Taamaattumik akuersissummik pigisaqartoq piffis-

saqarluarluni tamanut ammasumik tusarniaaneriit ingerlanneqalinnginneranni nittartakkamik kalaallisut danskisullu pilersitsisariaqarpoq eqeersimaarlunilu atuisariaqarluni.

Innuttaasunik soqutigisaqartunillu oqaloqateqartarneq

Aatsitassanut suliniut pillugu paasissutissat sapinngisamik innuttaasunut amerlanerpaanut anngutsinniarlugit paasissutissiisarnermut periusissamik suliaqarnissaa pingaaruteqarpoq. Tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinerni peqataanerup saniatigut pisinnaatitsissummik pigisaqartup suliniutip atuuffissaatut piffissarititaata iluani soqutigisaqartunik ataatsimiisitsinernik, ataatsimiinnernik paasissutissiiviusunik aamma innuttaasunik ataatsimiisitsinernik arlalinnik ingerlatsinissaa pingaaruteqarpoq. Ataatsimiisitseriaatsit pillugit sukumiinerusut immikkoortoq 2.7-mi takuneqarsinnaapput.

Taamaattumik ingerlatseqatigiiffik piffissami siusissumi paasissutissanik pingaaruteqartunik VSB-imut nalunaarusiami atugassanik pissarsisinnaajumalluni soqutigisaqartunik ataatsimiisitsinernik arlalinnik ingerlatsile-riissaaq. Soqutigisaqartut sorliit peqataatinneqarniarnersut apeqqutaalluni akuersissummik pigisaqartup ataatsimiitiseriaatsinik imarisaannillu tigusisussamut naleqqussaanissaa kaammattuutigineqarpoq.

Tamatumunnga ingiaqatigitillugu pisinnaatitsissummik pigisaqartoq paasissutissiilluni ataatsimiisitsinernik ingerlatsissaaq, tassani sammineqartut tasaanerussallutik suliassamut pilersaarutit, tassunga ilanngullugit attaveqarneq, suliffissat naatsorsuutigineqartut, piffissalersuinerit aamma aningaasaqarneq il.il. pillugit paasissutissiineq. Ataatsimiisitsinissani taakkunani tusarnaartut amerlanerpaartaat kalaallisut danskisullu oqaaseqartuusussaassammata, ataatsimiisitsinerit taakku malillugit aaqqissuunneqarnissaat pingaaruteqarpoq.

Tamanut ammasumik tusarniaaneq aallartippat amanullu ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinerit tama-

tuma kingorna aallartinneqarpata, akuersissummik pigisaqartoq piffissami tassanerpiaq tamanut ammasumik ataatsemiisitsinissanik aaqqissuussissanngitsoq inassutigineqarpoq, pissutigalugu tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinerit peqatigisaannik, soqutigisaqartunik paasissutissiillunilu ataatsimiisitsinerit ingerlanneqarneri amerlanertigut paatsiveerutsitsisarmata.

**Paasissutissiisarnermi eqeersimaartumik
peqataaneq inuiaqatigiit aningaasaqarneranni
aaqqissuussisarnerit ilanngullugit**

Suliniut pillugu tamanut ammasumik paasissutissiisarnermut tunngatillugu akuersissummik pigisaqartoq nutaanik ilusiliisinnaanermik eqqarsarnissaanut kaammattorneqassaaq. Ataatsimiisitseriaatsit assigiinngitsut aamma nittartakkatigoortumik paasissutissiisarnerit saniatigut, paasissutissanut attuumassuteqartunut videolianik ilanngutassiinertigut, inuiaqatigiit tusagassiuutaasigut, aviisitigut aamma atuagassiatigut, najugarisami allaffik aqqutigalugu, saqqummersitseqatigiinnernik assigisaannillu ingerlateqqinneqartarnissaat inassutigineqarpoq.

Kalaallisut oqaasilinnik aamma najukkani ilisimasaqartunik attaveqarfiusussanik paasissutissiisartussanillu sulisoqarsinnaanera iluaqutaassaaq, ingerlatseqatigiiffiup innuttaasullu akornanni attaveqartitsisussanik.

Isumasioqatigiinnernik, ataatsimiisitsinernik ataatsimoortitsinernillu aaqqissuussisoqassappat akuersissummik pigisaqartoq sapinngisamik annertunerpaamik aaqqissuussinerni taamaattuni peqataassaaq, ingerlatseqatigiiffiup nunaqavissunik sulisoqarnissamik pilersaarutai pillugit paasissutissanik siammarterinissamik, imaluunniit pisinnaatitsissummik pigisaqartup aamma najugaqartut sulisinnaasut pilersuisuusussat assigisaasaluunniit akornanni attaveqartitsisarnissamik siunertaqartuni. Peqataansaq pissusissamisoortutut isigineqassaaq Kalaallit Nunaannilu aatsitassarsiorfimmik ingerlatsinissamik pilersaarusiortoqarnerani inuiaqatigiinni ingerlatseqatigiiffiup pisussaaffeqarnerata ilaattut isigineqarsinnaalluni.

Ilinniartinnut suliffissarsiuussisarfinnullu assigisaannulluunniit tunngasut aaqqissuussinerit ataatsimiisitsinerillu ingerlanneqarneranni ingerlatseqatigiiffimmit peqataaffigineqarnissaat pingaartinneqartariaqarpoq.

Ingerlatseqatigiiffiit allatigut suliniuteqarlutik paasissutissiisarnissaanik, ikorfartuinissaannik inuiaqatigiinnullu akisussaaffeqartumik siuarsaanissaannik kaammattorneqarput, Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorluni ingerlatanik suliaqarnermut ilanngullugit.

Innuttaasunit soqutigisaqartunillu naammagittaalliuutit isumanerluutillu pakkersimaarniarlugit iliuuseqarfiginiarlugillu, ingerlatseqatigiiffimmut ersarissumik naammagittaalliornissamik periarfissaqartitsisoqassaaq.

4. VSB-imut nalunaarusiaq

4.1 Naammassisimasassat

Inuiaqatigiinni piujuaannartitsisumik ingerlatsineq pillugu nalunaarusiaq aamma taaneqartalersoq VSB-mut nalunaarusiaq tassaavoq inuiaqatigiit aningaasaqarneranni pitsaasut pitsaanngitsullu qanoq iliuuseqarfigineqassanersut ingerlatseqatigiiffiup siunnersuutaa. Inuiaqatigiinni piujuaannartitsineq pillugu nalilersuineq (VSB-imut nalunaarusiaq) suliarineqalertillugu, tunngavissarititaasut naammassisimasassallu arlallit, nalunaarusiaq akuersissutigineqartinnagu tamanullu ammasumik tusarniaassutigilertinnagu naammassineqarsimasussaassapput.

VSB-imut nalunaarusiaq allamit arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsumik suliarineqarsimasinnaagaluartoq, oqartussaasut VSB-imut nalunaarusiaq akuersissummik pigisaqartup nalunaarusiaatut isigisarpaat. Taamaattumik minnerpaamik pisinnaatitsissummik pigisaqartup aqqa aamma ilisarnaataa saqqaani ersarissumik takuneqarsinnaassapput.

Suliarisat aamma oqaatsit

VSB-imut nalunaarusiaq elektroniskimik suliarisat naalisaaneq teknikkimut tunngasuunngitsoq kiisalu bilagit oqaatsit tamaasa atorlugit tunniunneqassapput, matuma kinguliani figurimi 9-mi allassimasutut. Aatsaat oqaatsit tamaasa atorlugit suliarisat tamarmik tunniunneqarpata oqartussaasullu piumasarisanik naammassineqarsimasunik uppernarsaappata, nalunaarusiamilu tunngavissarititaasut ilitersuummi aamma inatsisini tassunga attuumassuteqartuni allassimasut allat malinneqarsimappata, VSB-imut nalunaarusiaq tamanut ammasumik tusarniaassutigalugu nassiunneqassaaq.

VSB-mut nalunaarusiaq inaarutaasoq aamma naalisa-

gaq teknikkimut tunngasuunngitsoq, kiisalu ilanngussat tamarmik kalaallisut, danskisut tuluttullu Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfimmut tunniunneqassapput. Naalisaanerit VSB-imut nalunaarusiap ilaatut aamma immikkut allakkiatut ilaatinneqassapput. Taamaattumik najoqqutassat oqaatsit allassima-sut atorlugit nassiunneqarsimappata akuersissuteqarfigineqarsimallutillu tusarniaanermut piffissaq aatsaat aallartissinnaassaaq.

Figuri 9. VSB-imut nalunaarusiap tunniunneqarnissaanut tunngatillugu oqaatsitigut piumasaqaatit.

VSB-imut nalunaarusiamut najoqqutassat allat attuumasuteqartut ingerlatseqatigiiffiup nittartagaani tusarniaanerup ulloq taanna aallartinneqarfia aallarnerfigalugu pissarsiarineqarsinnaasunnortinneqassapput, taamaallilluni tusarniaanermut najoqqutassat tamarmik tamanit pissarsiarineqarsinnaassallutik.

- Najoqqutassat kalaallisuunngorlugit danskisuunngorlugillu nutserneqarsimannigippata, VSB-imut nalunaarusiami ilanngussatut innersuussivigineqassanngillat. Tamatumunnga taarsiullugu najoqqutassanut tunngaviusutut najoqqutassanut innersuussummik aaqqiisoqassaaq.
- VSB-imut nalunaarusiap nassiunneqarnerani najoqqutassat aalajangersimasut ilanngussanut najoqqutassanut ilaattinneqannginneri, kiisalu najoqqutassat VSB-imut nalunaarusiami ilanngunneqarnissaat sooq naleqquttuusorineqarsimanniginnerisooq tunngavilersorneqassaaq. Oqartussaasut tunngavilersuutigineqartut naapertuunnerinik kingorna nalilersuissapput.

4.2 VSB-imut nalunaarusiap imarisassai

Imaasa allattorsimaffiannut siunnersuut matuma kingulianiittoq ilitersuutaavoq. Suliassat ataasiakkaat tamarmik

immikkuullarissunik ilisarnaateqartarmata, taamaattumik imarisassaasa tamanna malillugu iluarsineqarnissaat pisiaqartinneqartassaaq.

VSB-imut nalunaarusiap atuaruminartuunissaa paasisutissiivunissaalu oqartussaasut tungaanniit pingaartinneqarpoq. VSB-mut nalunaarusiami atuagassat teknikkimut tunngasuusinnaagaluartut kiisalu atuaruminaassinnaagaluartut, allaaserisaq atuartussamut paasiuminartumik atuaruminartumillu atuagassiissutigineqassasoq kaammattuutigineqarpoq, immaqqa nunap assingi, figurit, assit, titartakkat aamma paasissutissanut boksit il.il. attuumasuteqartut paasissutissiiviusullu ilanngunnerisigut.

Inassutigineqarpoq VSB-imut nalunaarusiaq kiisalu ilanngussaasinnaasut, oqaasertaanni aamma kukkuneqarsinnaaneranut amigateqarsinnaanerannullu kukkunersiorneqarnissaanut naammattumik piffissaliisoqassasoq. Tamanna pingaartumik paasissutissanik pissarsiniarnerup suliarinninnerullu aamma nalunaarusiap tunniunneqarfisaata akornanni piffissaq sivisuumik ingerlasimappat naleqqutissaaq. Paasissutissat nutaajunerpaat taamaattumik sukkulluunniit ilanngunneqarsinnaapput.

Imaasa allattorsimaffiat:
(VSB-imut nalunaarusiaq inaarutaasoq immikkoortunik
makkuinnga imaqartariaqarpoq) →

- Saqqaa (suliassap taaguutaa, akuersisummik pigisaqartup immaqalu siunnersortip atia aamma ilisarnaataa, akuersissutit normua aamma paasisutissat allat attuumassuteqartut
- Naalisarnera teknikkimut tunngasuunngitsoq
- Aallaqqaasiut/tunngaviusoq/siunertaasoq
- Suliassamut nassuiaat kisitsisitigut paasisutissat attuumassuteqartut ilanngullugit
- Sunniutaasussat pitsaasut pitsaanngitsullu
- Iliuuseqarnissamik pilersaarutit aamma siunnersuutit
- Soqutigisaqartunik peqataatitsineq
- Suliassamut siunnersuutit allatut ittunik misissueqqissaarneq ilanngullugu allannguuteqartitsinnginnermi
- Sunniutaasussat amerliartornissaat
- Paasisutissat aallaaviusussatut tunngaviusussat naalisarnerat
- Tapiliussat
 - Nassuiaassutit naalisaanerillu
 - Periaaseq
 - Inatsiseqarnikkut ingerlatsinikkullu sinaakutissat
 - Paasisutissat aallaaviusussanut tunngaviusussat
 - Soqutigisaqartunik nalilersuinerusinnaasoq
 - Suliassap killissalersorneqarnerata naalisarnera aamma Suliakkiissutit allassimaffiat (ToR)
- Innersuussutit

Figuri 10. Imaasa allattorsimaffissaannut siunnersuut.

Sunniutaasussat amerliartortussat

Sunniutaasussat amerliartortussat VSB-imut nalunaarusiami nassuiarneqassapput. Sunniutaasut pitsaasuusinnaapput pitsaanngitsuusinnaallutillu. Suliassat ingerlanneqartut, sanaartorneqaleruttortut, imaluunniit ingerlatseqatigiiffiup tungaaniit sanaartornerup aallartinnissaa pillugu inaarutaasumik aalajangiiffigineqarsimasut, ilaatinissaat naleqqussinnaavoq.

Sunniutaasussat pitsaasut aamma pitsaanngitsut

VSB-imut nalunaarusiami qitiulluinnartumik ilaasut ilaat tassaavoq sunniutaasussat pitsaasut pitsaanngitsullu nassuiarneqarnerat, kiisalu taakkua iliuuseqarfiginissaannut siunnersuutit. Sunniinissat naatsorsuutigineqartut taakkualu sunniutissaat inuiaqatigiinni pitsaasumik pitsaanngitsumillu sunniinissaannut immikkoortiternissaat pingaaruteqarpoq. Inuiaqatigiinni piujuaannartitsisumik sun-

niutaasussanik nalilersuineq piujuaannartitsisumik sulini-
utinik aamma ineriartortitsinissamut periarfissanik paasi-
neqartunik annertusaanissamik siunertaqarpoq, aamma
sunniutaanerlussinnaasut pilersimasinnaasut annikillisis-
sallugit. Taamaaliornikkut Kalaallit Nunaannut najukkami,
nunap immikkoortuini aamma nunamut tamarmut iluaqu-
taasumik piujuaannartitsisumik ineriartortitsinermut ta-
persiisoqassaaq.

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfimmik pilersitsiner-
mi pitsaasumik pitsaanngitsumillu sunniutaasussat er-
seqqissumik paasisinnaajumallugit, iluaqutissartaasut,
ajoqutissartaasut suliniutissallu takujuminartumik paasiu-
minartumillu allattorneqassasut inassutigineqarpoq. Tama-
tumunnga siunertaavoq Kalaallit Nunaata peqarfimmi piiaa-
nissamik akuersinermi qanoq pissarsiaqarnissaata pitsaa-
nerpaamik paasinarsisinnessaa, peqatigisaanillu sunniu-
taanerlussinnaasut nassuiarneqarnissaat. Taamaattumik
erseqqissumik allassimasariaqarpoq suliassami inuiaqati-
giit kalaallit iluaqutissartaasut ajoqutissartaasullu suut
naatsorsuutigisinnaneraat.

Kalaallit Nunaanni suliareqqiineq

Kalaallit Nunaanni/nunani allani suliareqqiinnissamut pe-
riarfissatut ilusiliat naatsorsuutigineqartut, Kalaallit
Nunaanni/nunani allani suliffissat naatsorsuutigineqartut
allallugit, kiisalu atorfiit suussusissaattut naatsorsuutigi-
neqartut allallugit VSB-imut nalunaarusiami ilaatinneqas-
sapput. Taamatuttaaq Kalaallit Nunaanni/nunani allani aki-
leraarutitigut isertitassat aamma royalty naatsorsuutigine-
qartut allanneqassapput.

Kalaallit Nunaanni aatsitassanik piiarneqarsimasunik aku-
ersissummik pigisaqartoq qanoq annertutigisumik suli-
areqqiisassanersoq, aatsitassanut ikummatissanullu ina-
tsimmi § 18 (3) naapertorlugu akuersissummi aalajanger-
sarneqarsinnaavoq. Taamaattoq Kalaallit Nunaanni suli-
areqqiineq annertuumik annertunerusunik aningaasartuu-
teqarnermik imaluunniit ajoqutissanik malitseqassappat,

suliareqqiineq Kalaallit Nunaata avataani pisinnaavoq. Taa-
maattumik Kalaallit Nunaanni suliareqqiineq pingaerner-
tut periarfissatut takorluugaavoq, nunanili allani suliareq-
qiisoqassappat aalajangersakkamik saneqqutsinissamut
immikkut akuersisoqarnissaa piumasaqaataalluni.

Taamaattumik VSB-mut nalunaarusiami allattorneqas-
sapput, immaqa periarfissatut takorluukkanut agguarlugu,
suliareqqiinerup ingerlaneri sorliit Kalaallit Nunaan-
ni aamma nunani allani ingerlanneqartussatut pilersaa-
rutigineqarnersut. Suliareqqiinerup periarfissatut takor-
luukkat, Kalaallit Nunaanni annertuumik annertunerusu-
mik aningaasartuuteqarnissaaq imaluunniit ajoqutissarta-
qarnera pissutigalugu, nunani allani inissiinnissamik siun-
nersuuteqarfiusut, tamakkiisumik uppersarsarneqassap-
put, taamaalilluni VSB-mut nalunaarusiami erseqqissumik
allassimassalluni, periarfissatut takorluukkat taakkua sooq
Kalaallit Nunaanni pisinnaannginnersut. Tamatuma sani-
atigut uppersarsarneqassaaq, akileraarutitigut isertitassat
aamma suliffissat allallu pitsaasumik sunniutaasussat suut
Kalaallit Nunaata tassunga atatillugu pinngitsuussanera.

Inuiaqatigiinni iluanaarutissat pitsaasut makkunatut nas-
suiarneqarsinnaapput (allattukkat tamakkiisuunngitsut):

- Kalaallit Nunaanni aatsitassanik suliareqqiineq
- akileraarutitigut isertitaqarnerulerneq
- suliffissaleqisut ikilisinneqarnerat suliffissanik pilersi-
tsineq
- ilinniartunut sungiusarfissat naatsorsuutigineqartut
- najukkami pilersuissutit
- inuiaqatigiinnut ilisimasanik tunniussineq
- pikkorissaanernik aallartitsineq
- ingerlatseqatigiiffiup suleqatigiinnissamut pilersuisussa-
nullu takorluukkat pilersaarutigisaasa nassuiarneqarne-
rat
- tamanut ammasumik aaqqissuussinerit inuussutissarsi-
ortunut siunnerfeqartinneqartut
- inuussutissarsiortunik nunaqavissunik piginnaanngor-
saaneq

- sulisut aatsitassarsiorfimmi aamma/imaluunniit pilersui-suusussani atorfinitsinneqartussa pisariaqartut, paasis-sutissat pissarsiarineqarsinnaappata piginnaasassaattut naatsorsuutigineqartut
- aamma pissutsit assingusut

Aamma takussutissiaq ersarissiq makkuninnga nassuiaa-soq allassimassaaq;

- kisitsisitigut paasissutissat qitiusut (sanaartornermut aningaasartuutit aamma ingerlatsinermut aningaasar-tuutit il.il.)
- inuiaqatigiinnut aatsitassarsiorfiutileqatigiiffimmullu aningaasaqarnikkut iluanaarutissatut naatsorsuuti-gineqartut

Pitsaanngitsumik sunniuteqartussat nassuiarneqarsin-naapput innuttaasut aamma soqutigisaqartut allat, tama-tumani aamma Pisortat ingerlatsiviisa sumiiffinnilu inu-iaqatigiit ersarissumik takusinnaasaattut aatsitassarsi-orfimmik pilersitsinerup kingunerisaatut. Pingaaruteqar-poq ersersassallugu ingerlatseqatigiiffiup Pisortat sulianik ingerlatsinerannut, avatangiisit sunnerneqarnerannut, pi-sortat ingerlatsiviini assigiinngitsuni assigisaanilu qanoq atuinikkut sunniutaasa nalilersorneqarnissaat. Pinngorti-tami pissutsinut avatangiisinullu sunniutaanerluttussat VVM-imut nalunaarusiami ilaatinneqassapput.

Peqqinnissaq (assersuut)

Assersuutigalugu peqqissutsimut suliassaqarfik sunniu-taasussanut pitsaasunut pitsaanngitsunullu tunngatillu-gu nassuiarneqartussanngorpat, soqutigisaqartut eqqor-tut (assersuutigalugu Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik aamma peqqissutsimut suliassaqarfik ataatsimut isigalu-gu) siusissukkut peqataatinneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Taamaaliortoqassaaq ilaatigut kisitsisit eqqornerpaat aamma nutaanerpaat kiisalu paasissutissat VSB-imut nalunaarusi-amiittussat pissarsiariniarlugit, kisianni aamma soqutigi-saqartunik attorneqartussanik siusissukkut oqaloqateqar-

Sunniutaasussat pitsaasut aamma pitsaanngitsut (allattukkat tamakkiisumngilatt)

- Nunami tamarmi, nunap immikkoortuani aamma najukkami aningaasaqarneq
- Pisortat sullissinerat suliassa qarfiilu
- Suliffeqarneq
- Innuttaasut katitigaanerat, ineqarneq aamma nuttarsinnaassuseq
- Najukkami inuussutissarsiortut pilersuissutissallu
- Sulisussat aamma atorfinittisarnermut pissutsit
- Ilinniartitaaneq aamma piginnaanngorsaaneq
- Ilinniartitaaneq aamma suliffimmik sungiusarnermi inissat
- Attaveqarneq
- Inooqatigiinnermi peqqissutsimilu pissutsit
- Piniarneq/aalisarneq, sukisaarsarnissamut periarfissat takornariaqarnerlu
- Inuiaqatigiinni porsarsimassutsimi naleqartitat
- Suliassat maannakkut ingerlasut pilersaarutaasullu attuumassuteqartut

Figuri 11. Pitsaasumik pitsaanngitsumillu sunniutaasinnaasut.

nerup aallartinnissaanut kiisalu naatsorsuutigisanik tullu-arsaanissamut.

Peqqissutsimut sunniutaasussat pitsaasut pitsaanngitsullu tamakkiisumik nassuiarneqartussaassapput. Tamatuma saniatigut sunniutaanerluttussanik killilersimaarinissamut aamma sunniutaasussanik pitsaasunik siuarsaanissamut siunnersuuteqarnissaq qanoq pitsaanerpaamik qulakkeerneqassanersoq nassuiarneqassaaq.

Tassunga atatillugu suliassap sumiiffiani immaqalu innuttaasut ataatsimut isigalugit maannakkut peqqissuseq suliassamit allannguuteqartinneqassanersoq kiisalu tamanna qanoq pisinnaassanersoq misissussallugu naleqqutisaaq. Suliniutit suut inuiaqatigiinnit aningaasalersorneqartumik suliassa qarfinni pitsaasumik sunniuteqartitsinisamik qulakkeerinissamut sammitinneqarnersut isumaliutersuutigineqassaaq aallartinneqarnissaalu eqqarsaatigineqassalluni.

Assersuutigalugu pisussaaffinnut naatsorsuutigisanullu tunngatillugu aamma peqqinnissaqarfimmit sullissinerit suut ingerlatseqatigiiffiup tassunga atatillugu naatsorsuutigisinaanerai, peqqissutsimut suliassa qarfimmi oqartussaasut isumaqatigiissuteqarfigineqarnissaat pisariaqartinneqassanersoq misissorneqassaaq?

Aammattaaq suliassap peqqissutsimut tunngasortai annikitsuinnaappata, peqqissutsikkut sunniutaasussanik nalilersuinerмик suliagarnissaq pisariaqartinneqassanersoq isumaliutersuutigineqassaaq?

Peqqissutsimut isiginninneq aallaavigalugu pissutsinik innuttaasut imaluunniit aatsitassarsiorfimmi sulisut immikkut eqqumaffigisassaannik peqassanersoq paasinarsissallugu tamatuma saniatigut pingaaruteqarpoq.

Sunniutaasinnaasunik

iliuseqarfiginninnissamut pilersaarut

VSb-imut nalunaarusiami pitsaasumik pitsaanngitsumillu sunniinerit kiisalu malittaasumik sunniutaasut amerliartortullu iliuseqatigineqarnissaannut suliniutaasinnaasut paasinarsinneqarnissaat suliniutaasinnaasullu oqalligigineqarnissaat pingaaruteqarpoq. Sunniinerit ingerlaan-

naq iliuuseqarfigineqarsinnaanngitsut paasinarsisinneqar-nissaat pisariaqartinneqarsinnaavoq. Tamatuma saniatigut amerlanerusunik piujuaannartitsinermik tunngavilimmik suliniuteqarnissamut pisariaqartitsineq pilersinnaavoq, pa-asillugu tassaasut suliassami piffissap atuuffiata ingerlane-rani nutaamik naatsorsuutigineqanngitsumillu ineriartor-nerup malitsigisaanik, pitsaanngitsumik sunniinerit killi-lersimaarnissaannut aamma pitsaasumik suliniuteqarnis-samik siuarsaanissamut kiisalu ineriartortitsinissamut su-liniutinut siunnersuutit. Pissutsit taakkua ilaatigut pisinna-atitsissummik pigisaqartup alapernaarsuinissamut nalilii-nissamullu pisussanut pilersaarutaa aqqutigalugu qulakke-erneqassapput.

VSB-imut nalunaarusiami piujuaannartitsinissamut su-liniutissat, ineriartortitsinissamut suliniuteqarnerit pilersaarutaasut, aamma pitsaanngitsumik sunniinerit pinngitsoorniarlugit, nalilersoqqissaarneqassapput, nali-lersorneqassapput kiisalu pingaarnersiorneqassallutik aamma pitsaasumik pitsaanngitsumillu sunniinerit iliu-useqarfiginissaannut pilersaarummut aalajangersimasu-mut (*Benefit and Impact Plan*) tunngaviusussatut isigine-qassallutik.

Sunniutaanerluttussat qanoq sapinngisamik annertu-nerpaamik killilersimaarneqarsinnaanersut, peqatigisaa-nillu sunniutaasussat pitsaasut qanoq siuarsarneqarsin-naanersut sumiissusersinissaat pingaarteqarpoq.

Sunniutaasussat iliuuseqarfigineqarnissaannut pilersaa-rut VSB-imut nalunaarusiap ilaatut ilaatinneqassaaq, su-liniutissanik aalajangersimasunik imaqassalluni. Sunniu-taasussat iliuuseqarfigineqarnissaannut pilersaarummi suliassaqarfiit kalluarneqartussatut naatsorsuutigineqar-tut immikkuullarissut attuumassuteqartullu kiisalu sule-qataasut kikkut sunniutaasussatut siunnersuutigineqar-tut killilersimaarnissaannut imaluunniit siuarsarnissaan-nut akuutinneqassanersut sumiissusersineqassapput.

BIP ingerlatanut ataasiakkaanut tamaginnut sivilissu-sissaa/piffissamut pilersaarutip allanneqarneranik ima-qassaaq aammalu iliuusissatut siunnersuutigineqartoq

Figuri 12. Sunniutaasinnassut iliuuseqarfiginnissamut, alapernaarsuinissamut naliliisarnissamullu suliaq ingerlanera aamma pilersaarut.

taanna suliaassaqarfimmut immikkuullarissumut qanoq sunniuteqassanersoq ersarissumik allassimassalluni.

Sunniutaasussat iliuuseqarfigineqarnissaannut pilersaarut allakkiaavoq ineriartortinneqartuartsa, IBA-imut killiliussat iluanni naleqqussarneqartussa aammalu suliaassap siumut ingerlanera naapertorlugu iluarsineqartartussa.

Nalunaarsuinissamut aamma

Naliliisarnissamut pilersaarut

Sunniinerit pitsaasut aamma pitsaanngitsut iliuuseqarfiginissaannut pilersaarummut nalunaarsuinissamut naliliisarnissamullu piumasaqaatit, tamatuma kingorna IBAmut isumaqatigiissummi ilaatinneqartut ilaattut atorneqassapput.

Nalunaarsuineri siunertaavoq piffissap ingerlanerani allannguutit paasisarnissai. Nalunaarsuineq akuttunngitsumik ingerlanneqartassaaq aammalu uuttuutit nas-suiarlusimasut naleqquttullu, sunniutaasuni aamma pi-ujaannartitsiniarluni suliniutini nalunaarusiami nassui-arneqartuni aallaaveqartut, atorneqassallutik.

Naliliisarnissamut pilersaarummi siunertaavoq, nalunaarsuineri pilersaarummut aamma sunniinerit pitsaasut aamma pitsaanngitsut iliuuseqarfiginissaannut pilersaarummut annertunerusunik iluarsiinissat pisaria-qarnersut ingerlaavartumik nalilersuisarnissaq.

Nalunaarsuisarnerup aamma naliliisarnerup akuttus-susaa pisariaqartitsineq malillugu suliaassap ingerlanne-qarnera tamaat ingerlaavartumik iluarsineqartarsinnaa-voq. Ingerlatseqatigiiffiup pilersaarutit taakkua iliuuse-qarfigineqarnissaannut erseqqissumik aqqissuussaane-mik ilusiliinermillu takutitsinissaa pingaaruteqarpoq.

5. Innersuussutitut allattuiffik

- Inuiaqatigiinni piujuaannartitsinermik tunngavilimmik ingerlatsineq pillugu nalilersuineq – Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorluni suliniutinut atatillugu, november 2009, Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfik, Kalaallit Nunaat.
- Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq (aatsitassanut ikummatissanullu inatsit) aammalu kingusinnerusukkut inatsimmut allannguu-taasimasinnaasut, kiisalu maleruagassat inatsit naapertorlugu aalajangersagaasut.
- Suliniutini angisuuni illuliortiternernik sanaartornernillu suliassat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 25, 18. december 2012-imeersoq (suliniutinut angisuunut inatsit) aammalu kingusinnerusukkut inatsimmut allannguu-taasimasinnaasut, kiisalu maleruagassat inatsit naapertorlugu aalajangersagaasut.
- Aatsitassat ikummatissallu pillugit ingerlatsinermi pisortat allaffissornikkut aningaasartuutaannut taarsiisarnermut Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 24, 30. december 2003-imeersoq (taarsiinermi nalunaarut).
- International Association for Impact Assessment (IAIA)
www.iaia.org
- Naalakkersuisut: www.naalakkersuisut.gl
amma www.govmin.gl

